

माननीय सभापती महोदय,

*Even thinking of the least good of others
gradually instills into heart, the strength of a lion*

स्वामी विवेकानंद हांच्या ह्या उतरांनी हांव 2015-16 चो अर्थसंकल्प ह्या पवित्र सभाघरांत मांडटां.

1. विकास हो गरीबांकडेन संबंदीत आसता ह्या पयल्या दाव्याचेर ठाम विस्वास दवरून 08 नोव्हेंबर 2014 दिसा म्हज्या सरकारान ह्या कार्यालयाचो ताबो घेतलो, आनी आता 137 दीस पुराय जाल्ले आसात.
2. महोदय, गोंयचें दरडोई उत्पन्न हें सध्या देशांतलें सगल्यांत चड आसा आनी शिक्षण, मातृत्व, बालमृत्यू प्रमाण आनी जल्मल्लें भुरगें जगपाचें प्रमाण हातूंतलो आमचो मानवी विकास निर्देशांक हेर राज्यां आनी एकुणूच राष्ट्रीय सरासरी परस कितलोसोच बरो आसा.
3. हाचे परसूय चड GDP मेळोवपाक आनी आमचे जीणेचो दर्जो आनीकूय वाडोवप, हाचे खातीर आमी **सबका साथ - सबका विकास** हाचेर चड भर दितात. विकासाचो फायदो समाजांतल्या सामान्यांतल्या सामान्य घटकां मेरेन पावतलो हाची खात्री करप हो हाचे फाटलो हेतू आसा.
4. अशा वेळार आता जेन्ना सुलभता आनी समदृश्टी ह्या दोनूय बाबतींत सरकारान समाजकल्याणाचे यत्न अदीक वाडयल्यात. तेन्ना हे यत्न आनीकूय घटमूट करपा खातीर सकयल दिल्ल्या क्षेत्रांक अर्थीक तेंको दिवपाक आमी समर्पीत आसतले:-
 - साधनसुविधा,
 - टिकावू खाण वेवसाय,
 - शेती, पशुसंवर्धन आनी नुस्तेमारी,
 - उदकास्रोत,
 - पर्यटन,
 - शिक्षण आनी कौशल्य विकास,
 - सहज परवडपी घरनिर्मणी,
 - स्वच्छ भारत नितळ गोंय अभियान,
 - महिला आनी बालविकास,
 - उत्पादन, गिन्यान आदारीत उद्देग, सेवा वाठार.

5. उद्देजकता वाडीक लावन आमच्या युवकांक रोजगार आनी वेवसायाच्यो संदी मेळोवन दिवपी वयल्या सगल्या मळांचेर चडांत चड भर दिवप, योजना सुरु करप, धोरणां आंखप हांचेर आमचो भर आसतलो.
6. आमची ही विकासाची गती चड यशस्वी करपा खातीर हांव विकासाचे वाटेन तरणाटे, महिला आनी भुरग्यांकूय वांटेकार करून घेतलों. ह्या संदर्भांत आमचे देशाचे मानादीक प्रधानमंत्री भौमानेस्त नरेंद्रजी मोदी हांणी स्वामी विवेकानंद जयंती दिसा दिल्लो सोपूत याद जाता. भारतांतल्या तरणाट्यांक संघटीत करून युवाभिमुख देशाचो विकास घडोवपाक आमी एकसुद्धा फातर परतीले बगर सोडचे नात.
7. सभापती महोदय, म्हज्या पुर्वाधिकाऱ्यान पोरूं म्हणिल्ले प्रमाण, खण उद्देग बंद पडिल्ल्यान सरकारामुखार निर्माण जाल्ली आव्हानात्मक परिस्थिती, ताचे आदल्या सरकाराची थकबाकी मेळून सुमार 1500 कोटी रुपयांचें महसूलींत तूट जाल्ली आसतनाय, आमच्या सरकारान फाटल्या 3 वर्सांत जायत्यो महत्वाकांक्षी येवजण्यो चालीक लायल्यात.
एकेवटेन सामाजीक-अर्थीक विकासाच्यो योजना चालीक लावपा खातीर व्हडा प्रमाणांत निधीची वेवस्था करप जाल्यार दुसरे वटेन फाटल्या सरकाराचीं रिणां आनी कामांची थकबाकी फारीक करप हें एक व्हड आव्हान आसलें.
8. थोडे भितर सांगपाचें जाल्यार म्हज्या पुर्वाधिकाऱ्यान आनी म्हज्या सरकारान हें आव्हान स्वीकारून अर्थीक वेवस्थेचो ताळमेळ साधून अर्थवेवस्था सांबाळून दवरली.

अर्थीक स्थिती

9. सभापती महोदय, राज्याचे अर्थवेवस्थेची संक्षिप्त माहिती दिवचे आदीं हांव देशाचे प्रधानमंत्री श्री. नरेंद्रजी मोदी हांचे उपकार मानतां. तांणी केल्ल्या यत्नांक लागून राज्य आनी केंद्र सरकार हांचेमदीं सहकाराचो नवो अध्याय सुरु जालो. केंद्रीय निधींतल्यान आतां राज्यांक 10 टक्के अतिरिक्त निधी मेळटा.

10. आमचे अथक प्रयत्न आनी 14 व्या वित्त आयोगामुखार आमी केल्ले मागणेची दखल घेतिल्ल्यान आमच्या राज्याचो वाटो 0.266 वयल्यान 0.378 टक्क्यान वाडलो.
11. महोदय, प्रधानमंत्र्यांनी आपल्या अकल्पीत आनी इतिहासीक निर्णयावरवीं राज्यांच्या वांट्यांत 10 टक्के वाड केली आनी ताका लागून गोंयची टक्केवारी वाडली आनी राज्याक सुमार 1054 कोटी रुपयांचो अतिरीक्त वांटो मेळ्ळो.
12. 2014-15 चो अर्थसंकल्प सादर करताना महसुली तूट रु. 9.38 कोटी आसली. 2014-15 वर्सा खातीर एकूण महसूल रु. 7058.54 कोटी अंदाज केल्लो आनी एकूण खर्चाचो अंदाज रु. 7067.92 कोटी केल्लो. 2014-15 वर्सा एकूण महसुलाचो (महसूल + भांडवल) अंदाज 9057.70 कोटी आसा आनी एकूण खर्चाचो अंदाज रु. 9285.75 कोटी आसा.
13. महसूल येणावळीची दरवाड 2011-12 वर्सा 1.40 टक्के आनी 2012-13 वर्सा (-) 0.64 इतली सकयल देंवली. पूण फाटल्या दोन वर्सांची वाड सुमार 20 टक्के इतली जाली. सरकारान वेगवेगळे उपाय घेतिल्ल्यान ही महसुली तूट भरप शक्य जालें.
14. 2014-15 वर्सा खातीरचो एकूण महसुलाचो अंदाज 19.81 टक्के इतलो आसा, जो 2013-14 च्या सुदारीत अंदाजपत्रका परस चड आसा. महसुला खातीर सरकारान केल्ल्या अथक यत्नांचें हें उदाहरण आसा.
15. सध्याच्या GSDP आंकड्यांवयल्यान 2014-15 खातीर दवरिल्ल्या GSDP चे आंकडे लक्षांत घेतले जाल्यार अशें दिसून येतलें की, 2014-15 ची अर्थीक तूट ही 3.19 टक्के इतली आसा. FRBM कायदो 2005 त दवरिल्ले मोखीप्रमाणे ती 3 टक्के इतली आसा.
16. 2012-13 वर्साच्या रु. 28.173 कोटीचे तुलनेंत 2013-14 वर्सा खातीर GSDP चो स्थीर (2004-05) दराचो अंदाज रु. 30.345 कोटी आसा. हाका लागून 7.71 टक्के वाड जाल्ली दिसून येता.

17. 2013-14 वर्सा Primary विभागांतली दरवाड सुदारली आनी 9.86 टक्के इतली जाली. सरकारान शेतकी, रानां आनी नुस्तेवेवसाय क्षेत्रांत नव्यो नव्यो सुदारणा केल्ल्यान 2012-13 तली दरवाड (-)4.53 टक्क्यांवयल्यान 2013-14 वर्सा 13.80 टक्के इतली वाडली.
18. Secondary विभागांतली दरवाड 2011-12 वर्सा सुमार 4 टक्के इतली देंवली, पूण 2012-13 वर्सा 5.60 टक्के इतली वाडून तातूंत सुदारणा जाली. Tertiary विभागांत 2013-14 हया वर्सा ही दरवाड 8.64 इतली जाली.

2015-16 वर्सा खातीर अदमासपत्रकी अंदाज आनी 2014-15 वर्सा खातीर सुदारीत अंदाज

19. महोदय, रु. 10,540.54 कोटी च्या सुदारीत अंदाजपत्रकाचे तुलनेंत 2015-16 वर्सा खातीरचो अर्थसंकल्प रु. 13,331.44 कोटी इतलो आसा, जी 26.48 टक्के इतली वाड दाखयता.
20. 2014-15 च्या 4389.25 कोटी रुपयांच्या अर्थसंकल्पीय तुलनेत 2015-16 वर्साखातीर रु. 6190.97 कोटी अंदाजीत PLAN SIZE केल्लो आसा जो 41.05 टक्के इतलो वाडीव आसा. राज्यांतल्या साधन सुविधांच्या विकासाची गरज लक्षांत घेवन हांवेन PLAN SIZE वाडयला.
21. महोदय, हया पवित्र सभाघराक व्हडा समाधानान सांगूंक सोदतां की, महसूल येणावळ रु. 9937.18 चे तुलनेंत 2015-16 हया अर्थीक वर्सा महसुली खर्चाचो अदमास रु. 9529.00 कोटी इतलो आसा जाका लागून रु. 408.18 कोटींचो जमेक धरूंक नाशिल्लो महसूल उरतलो. राज्याचे अर्थवेवस्थेंतली ही एक इतिहासीक गजाल जावन आसा.
22. महोदय, 2014-15 च्या रु. 1610.71 कोटी सुदारीत अदमासपत्रकाची तुळा केली जाल्यार हया वर्सा रु. 1552.75 कोटी अर्थीक तुटीचो अदमास केला. GSDP चे टक्केवारी प्रमाणे अर्थीक तूट 2.99 टक्के आसपाचो अंदाज केला. 2014-15 वर्साच्या 19.51 टक्क्यांचे तुलनेत 2015-16 वर्सा खातीर debt to GSDP ratio 20.89 टक्के आसपाचो अंदाज हांवें केला.

23. महोदय, 2014-15 वर्साच्या सुदारीत अंदाजपत्रकाप्रमाण एकूण महसूल रु. 8000.09 कोटी इतलो पावला. अर्थसंकल्प अदमासपत्रकांत 8090.08 कोटी इतलो आसलो जाल्यार दुसरे वटेन रु. 8099.40 कोटीच्या अर्थसंकल्पीय अंदाजपत्रकांतल्यान रु. 7953.95 कोटी महसुली खर्च सुदारीत केल्लो आसा. रु. 2267.84 कोटीच्या अर्थसंकल्पी अंदाजपत्रकाचे तुलनेंत 2014-15 वर्सा सुदारीत एकूण भांडवली खर्च रु. 2427.44 कोटी इतलो दवरला. जातूंत 7.04 टक्के वाड दाखयिल्ली आसा.
24. महोदय, 2014-15 वर्सा खातीर महसुली तूट रु. 9.38 कोटी सुदारीत करून अतिरिक्त महसूल 46.14 कोटी दवरल्या जाल्यार दुसरे वटेन अर्थीक तुटीचो सुदारीत अंदाज रु. 1610.71 कोटी अर्थसंकल्पी अंदाजपत्रकाचे धर्तीचेरूच दवरला.

साधनसुविधा

25. सभापती महोदय, गोंय राज्याचे व्हायब्रंट, प्रगतीशील आनी सुदारिल्ले अर्थवेवस्थेंत परिवर्तन करपाची आमची मोख नदरेमुखार दवरून जनकल्याणा खातीर जागतीक दर्जाची साधनसुविधा उबारप हो म्हज्या सरकाराचो हेत आसा.
26. महोदय, साधनसुविधा निर्मितीचें मुखेल वाहक जावन आशिल्ल्या गोंय राज्य साधनसुविधा उदरगत महामंडळान विविध मळांचेर जायते उपक्रम हातांत घेतल्यात.
27. 2014-15 वर्सा सांखळेच्या सरकारी महाविद्यालयाचो विस्तार आनी दर्जो वाडोवपाचें काम पूर्ण जालां जाल्यार खांडोळेंच्या सरकारी महाविद्यालयाचें काम जून 2015 मेरेन पूर्ण जावपाची मोख दवरल्या. पेडणें, केपें आनी मडगाव हांगाच्या सरकारी महाविद्यालयांचोय विस्तार आनी दर्जो वाडोवपाचें कामूय नेटान चालू आसा. शाळांचो विचार केलो जाल्यार 161 मुळाव्या शाळांचो दर्जो वाडयला आनी 50 शाळांचो दर्जो वाडोवपाचें काम चालू आसा. हाचेखातीर रु. 53.06 कोटी रुपया खर्चाचो अदमास आसा.

28. मांडवी न्हंयेचेर तिसऱ्या समांतर पुलाचें काम सुरू जालां आनी पुलाचें जमनी वयलें काम पावसा पयलीं सोंपतलें असो अदमास आसा. आमोणें आनी विडीं हया गांवांक जोडपी जुवारी न्हंयेवयलो पूल, केरी आनी तेरेखोल गांवांक जोडपी पूल आनी दाबोळे विमानतळा वयल्या ग्रेड विभाजकाचें काम 2015-16 मेरेन पुराय जातलें आनी हया कामाखातीर रु. 146.29 कोटी रुपया खर्च येवपाचो अंदाज आसा.
29. व्हडल्या गोंयां पोरणी जेटी मोडून थंय नवी जेटी उबारपाचें काम विक्रमी वेळेंत पूर्ण करून ती एक्सपोजिशना वेळार उकती केली. पणजेचे बंदर कप्तान आनी नुस्तें वेवसाय जेटीचोय दर्जो वाडोवपाचें काम हातांत घेतलां. ताचे खातीर सुमार 23.10 कोटी रुपया खर्चाचो अदमास आसा.
30. सभापती महोदय, पर्यटना खातीर संवसारीक मान्यताय लाबिल्ल्या राज्यांत शास्त्रीय घनकोयर वेवस्थापन ही काळाची गरज जावन आसा. हे नदरेंतल्यान साळगांव, कळंगुटे पठाराचेर अत्याधुनीक एकवटीत घनकोयर प्रक्रिया प्रकल्प उबारपाचें काम सुरू जालां. 2015-16 वर्सा तें पूर्ण जातलें.
31. जमीन हस्तांतरणाचे सोपस्कार पुराय जाले उपरांत दक्षीण गोंयां खातीर काकोड्यां एकवटीत घनकोयर प्रक्रिया प्रकल्प उबारपाचो प्रस्ताव आसा. हया दोनूय प्रकल्पां खातीर सुमार 738 कोटी रुपया खर्चाचो अंदाज आसा आनी ते खातीर फुडल्या अर्थीक वर्सा हांव 30 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.
32. हया प्रकल्पाक 10 वर्सांच्या कार्यान्वित प्रदीर्घ काळा खातीर अर्थीक भांडवलाची गरज आसा. हरीत फुडाकाराचें धोरण जाल्ल्यान, हरीत गोंयां खातीर जमयिल्ल्या कर/ उपकरांतल्यान वर्सुकी अनुदान दिवपाची वेगळी यंत्रणा निर्माण करपाचो प्रस्ताव हांव मांडटां. हाका लागून धा वर्सुकी दीर्घ कंत्राटी काळांतल्या सवलतदारां खातीरची नियमीत आनी अदमासी देय - यंत्रणा जाग्यार पडटली.
33. हाचे भायर, राज्यांतल्या मुखेल शारांक जोडपी मुख्य महामार्ग आनी राज्यांतले रस्ते नितळ करपाचो वावर हातांत घेतला. तशेंच हया रस्ते नितळसाणीच्या आवाठांत पर्वरी, साळगांव, कळंगूट, शिवोली, राय, खोर्ली, फोंडें वाठारांतल्या रस्त्यांचोय आसपाव केला.

34. महोदय, पणजी राजधानीच्या मास्टर प्लॅनाचो वावरूय म्हज्या सरकारान हातांत घेतला. मास्टर प्लॅन तयार केले उपरांत तो चालीक लावपाचें कामूय सुरू जाल्लें आसा.
35. मिरामार ते दोनापावला आनी दोनापावला सर्कल ते बांबोळी रस्त्यांचो दर्जो वाडोवपाचें काम चालू आसा आनी तें चालू अर्थीक वर्सांत सोंपतलें. ह्या कामा खातीर 122.60 कोटी रुपया खर्च जातलो. दोनापावला जेटीचो दर्जो वाडोवप, सांतईनेज रस्त्यांचें चौपदरीकरण आनी मळा फोंतेन्हास वाठाराचो दर्जो वाडोवप असलीं हेर कामां ह्या अर्थीक वर्सा हातांत घेतले. ह्या कामां खातीर 116.50 कोटी रुपया खर्च येतलो. भौचर्चीत सांतईनेज नाल्याची नितळसाण आनी दीर्घकालीन जतनाय करपाचें काम 2015-16 वर्सा हातांत घेतले. हाचे खातीर 68.00 कोटी रुपया खर्च जातलो.
36. ही मोख साध्य करपा खातीर आनी हावें हांगा उल्लेख करूंक नाशिल्लीं पूण सध्या चालू आशिल्लीं कामां सोंपोवन नवीं कामा हातांत घेवचे खातीर जीएसआयडीसीक दुपेटीपरस चड म्हणल्यारूच 700 कोटी रुपयांची तरतूद करता.
37. मुखार हांव, 2015-16 वर्सा खातीर राज्य साधनसुविधा निधी स्थापन करपाचो प्रस्ताव मांडटां. हो निधी रस्ते, वीज, उदक, मलनिस्सरण, पर्यटन आनी बंदर ह्या मळांवयल्या नव्या पीपीपी प्रकल्पांक वायेबिलीटी गॅप फंडिंगां खातीर वापरतले, जातूंत मालकी हक्क सरकाराकडेन उरतलो. हो निधी आमच्या साधनसुविधा, उद्देगीक आनी पर्यटन विकास महामंडळांक शुन्यदर तत्वाचेर अल्पकाळी आनी मध्यमकाळी व्याज मुक्त रीण दिवपाकूय वापरतले. हाका लागून उच्च प्राधान्य प्रकल्पांच्या मार्गातली पयशांची अडचण पयस जावपाक आदार जातलो.

भौशीक बांदकाम, रस्ते आनी पूल

38. सभापती महोदय, म्हजें सरकार, केंद्र सरकाराच्या सहकार्यान जुवारी न्हंयेचेर नव्या स-पदरी पुलाचें बांदकाम हातांत घेता. ह्या प्रकल्पा खातीर सल्लागारांनी तयार केल्लो डीपीआर रस्तो, येरादारी आनी महामार्ग मंत्रालयाकडेन मान्यताये खातीर धाडला. ह्या प्रकल्पाक सुमार 1800 कोटी रुपयांचो खर्च अपेक्षीत आसा.

39. मुरगांव पोर्ट ट्रस्टामेरेनच्या एनएच-17बी च्या चौपदरीकरणाच्या प्रकल्पाक मान्यताय दिल्ले खातीर केंद्रीय भूंय येरादारीमंत्री नितीन गडकरीजी हांचे हांव उपकार मानतां. ह्या प्रकल्पाचेर सुमार 546 कोटी रुपया अदमासी खर्च जातलो.
40. सभापती महोदय, 2014-15 वर्साच्या काळांत आमी दोन नवे पूल बांदले. तशेंच जंय अनुक्रमान 20 किलोमीटर लांबायेचे नवे रस्ते आनी 250 किलोमीटर लांबायेच्या रस्त्यांच्या नुतनीकरणाची मोख आसली थंय आमी 35 किलोमीटर लांब नवे रस्ते आनी 302 किलोमीटर लांबायेच्या रस्त्यांचें नुतनीकरण केलें. ह्या कामां खातीर 79.26 कोटी रुपया खर्च जालो.
41. 2015-16 वर्साच्या काळांत साधनसुविधा उदरगतीच्या मुखेल कामांचो प्रस्ताव असो आसा:- 297 कोटी रुपया खर्चाचो खांडेपार पूल, 61.38 कोटी रुपया खर्चाचो ढवळी बायपास आनी चौपदरीकरण. 184.05 कोटी रुपया खर्चून NH-4A महामार्ग जोडप. 298.00 कोटी रुपया खर्चाचो मडगांव पश्चीम बायपास. 280.16 कोटी रुपया खर्चून तळपण - गालजीबाग पूल आनी 121.59 कोटी रुपया खर्चून रायबंदर बायपास.
42. 2015-16 वर्सांत हीं कामां चालीक लावचे खातीर रस्ते आनी पूल हाचे खाला 325 कोटी रुपयांची मुळावी अदमासपत्रकी तरतूद केल्या.

उदका पुरवण

43. 2015-16 वर्सा खातीर 8 शारांनी 700 फुकट नळजोडण्यो दिवपाचो प्रस्ताव आसा. ग्रामीण वाठारांनी 16000 व्यक्तींक 3200 फुकट नळजोडण्यो दिवपाची मोख आसा. ह्या क्षेत्रांत फुडल्या अर्थीक वर्साखातीर 83 कोटी रुपयांचो निधी राखून दवरपाचो प्रस्ताव आसा.

मलनिस्सरण

44. मलनिस्सरण आनी निचरो ह्या क्षेत्रांखाला 2015-16 वर्सा खातीर 92 कोटी रुपयांचो निधी राखून दवरपाचो प्रस्ताव आसा. 4 शारांनी 2200 मलनिस्सरण जोडण्यो दिवपाची मोख आसा. तेच भशेन ग्रामीण वाठारांत 17000 लोकांखातीर फायदेशीर अशे 3400 शौचालयां बांदपाचो प्रस्ताव आसा.

वीज

45. सभापती महोदय, 2014-15 वर्सा दोनापावला हांगाच्या आयटी पार्कांत 2x10 MVA, 33/11 KVA उप-वीज केंद्रां उबारपाचें काम पूर्ण जालां. थिवीच्या 110/33KV उपवीज केंद्रांत 2x40MVA वीज ट्रान्स्फॉर्मर बदलून ते सुवातेर 2x50MVA वीज ट्रान्स्फॉर्मर बसयल्यात. हया उपवीज केंद्रांत अतिरिक्त 50MVA वीज ट्रान्स्फॉर्मराची वेवस्था केल्या. 220KV थीवी उपवीज केंद्राकडलें अतिरिक्त bay work सोंपपाकडेन पावलां.
46. महोदय, राज्यांतल्या उद्देगीक, वेवसायीक आनी निवासी ग्राहकां खातीरची वीज परिस्थिती सुदारपाक आनी पयले पसंतीचें पर्यटक आनी गुंतवणूक केंद्र म्हणून गोंयची सुवात बळकट करपाक, वीज विभागांतल्या साधन सुविधे खातीरचो निधी अडेज पटीं परस चड वाडोवन सध्याच्या 244 कोटी रुपयां वयल्यान 651 कोटी रुपयांमेरेन करपाचो प्रस्ताव हांव दवरतां.
47. आदल्या सरकाराच्या कार्यकाळांत दुर्लक्षीत केल्ली वीज यंत्रणा आनी साधनसुविधी सुदारपाच्या हेतान ही वीज विभागांतली गुंतवणूक वाडयल्या. हे गुंतवणुकीक लागून राष्ट्रीय पांवड्यार वीज विभागांत उत्कृश्ट कार्य करपी एक राज्य म्हणून गोंय आपली हक्काची सुवात मेळयतलें हाची म्हाका खात्री आसा.
48. सभापती महोदय, आमच्या नागरिकांक चोवीसूय वरां अखंडीत आनी दर्जात्मक वीज पुरवण करप, तशेंच उद्देगीक आनी वेवसायीक गुंतवणुकीक आकर्शीत करप हया हेतान वीज पुरवण आनी वांटणी साधनसुविधेचे आधुनिकीकरण करचे खातीर हो वाडीव निधी वापरतले.
49. राज्यातली उद्देग आनी गुंतवणूक सोंपी करपाक उद्देगीक फिडर वेगळायतले आनी जंय शक्य आसा थंय भूमिगत केबलांवरवी जोडणी दितले. उद्देगीक वसाहतींक तांचे मागणेप्रमाणे खातें सिंगल पॉयंट जोडणी दितलें. राज्याकडेन वीज निर्मितीची क्षमता नाशिल्ल्यान तशेंच हया संबंदांत मर्यादीत तांक आशिल्ल्यान अखंडीत विजेची फावोशी उपलब्धताय प्राप्त करपाखातीर दीर्घकाळी आनी मध्यमकाळी स्त्रोतांकडेन भागीदारी करतले.

50. महोदय, वीज क्षेत्रांत आमचो 75 टक्के परस चड खर्च आमच्या वीज खरेदी बिलांचेर जाता आनी अशे तरेची खरेदी कुशळतायेन हाताळपाक तशेंच वीज खरेदी बिलांचेर आनीक काटकसर करपाक आमी फुडल्या अर्थीक वर्सांत राज्याचें स्वताचें भार वितरण केंद्र स्थापन करतले.
51. सभापती महोदय, म्हाका सांगूंक खोस भोगता की राज्याची वाडीव तरतूद, अपेक्षीत केंद्रीय अनुदान आनी दीर्घकाळी रिणाची वेवस्था जाल्ल्यान वीज खातें फुडल्या दोन ते तीन अर्थीक वर्सांत वीज साधन सामुग्रेचेर सुमार 1500 कोटी रुपयांची गुंतवणूक करपाचे स्थितींत आसतलें.
52. सभापती महोदय, राज्यांतले रस्त्यांवयले दिवे बदलून ते सुवातेर एलईडी बल्ब घालपाची येवजण आंखपाचो हांव हेत बाळगितां. हाची सुरवात नगरपालिका वाठारांतल्यान करून उजवाडाची प्रखरताय वाडोवप आनी वीज बचतींतल्यान ग्राहकांचो खर्च उणावप अशी मोख दवरतां.
53. घरगुती वापर करपी गिरायकांक तांचो मासीक वीज वापर उणो करपाक मजत जावची म्हण आमी एक येवजण तयार करता जाका लागून सगळ्या कुटूंबाक 3 एलईडी बल्ब घेवपाचो पर्याय आसतलो. हाका लागून विजेचो वापर उण्या प्रमाणांत जावन आमकां व्हडा प्रमाणान बचत जातली.
54. सभापती महोदय, हांव खोशयेन जाहीर करता की म्हज्या सरकारान फेब्रुवारी 2015 त सौर उर्जा महामंडळाकडेन रिनिवेबल उर्जा क्षेत्रांक प्रोत्साहन दिवपाच्या विचारान फुडल्या 25 वर्सांखातीर राज्याक 25 एमडब्लू सौर उर्जेची पुरवण करपा संबंदीची कबलात केल्या.
55. वयल्या येवजण्यांभायर, उद्देगीक वसाहतींत अधिकारीत वापर निर्माण करपाचे पॉलिसीक अतिरिक्त अर्थीक आदार दिवपा संबंदांत भारत सरकाराच्या वीज मंत्रालयाकडेन आमी उलोवणीं सुरू केल्यांत. ही येवजण उद्देगीक उदरगत महामंडळाच्या जोडपालवान हातांत घेवन हाची सुरवात 2015-16 अर्थीक वर्सांत वेर्णा उद्देगीक वसाहतींतल्यान आमी चालीक लायतले.

उदका स्त्रोत

56. सभापती महोदय, उदक हो आमच्या सरकाराखातीर प्राधान्य क्रमाचे सुवातेर आसा. उदक हो आमच्या जिवितांतलो एक म्हत्वाचो घटक जो आमचें जीवीत सोपें करता. उदका स्त्रोत सगळ्यांक मोठ्या प्रमाणान उपलब्ध जातले तशेंच शेती, राबितो, वेवसायीक आनी उद्देगीक वापराखातीर ताचें समानतायेन वाटप जातलें हाचेखातीर म्हजें सरकार सगळे यत्न करतलें. ह्या वाठाराखातीर हांवें 290.51 कोटी रुपयावेल्यान 350.15 कोटी म्हळ्यार रु. 59.64 कोटी रुपयांची वाड केल्या.
57. महोदय, म्हादय न्हंये संबंदांतल्या गोंय आनी कर्नाटकामदीं चालू आशिल्ल्या उदकाच्या वादाचेर एका खाशेल्या गटावरवीं सेगीत लक्ष दवरप चालू आसा. फाटल्या सरकारांचो सहज आनी दुर्लक्षीत दिश्टीकोण आसून लेगीत आमी सगळे यत्न केल्यात आनी गोंयची जीवनदायिनी आशिल्ल्या म्हादयची लडाय आमी जिखतलेच असो म्हाका विश्वास आसा.
58. गोंय तिळारी शिंपणावळ उदरगत मंडळान संविधीक मंडळ म्हण अध्यादेश पुराय केला. सरकारान मंत्रीमंडळ निर्णयावरवीं जीटीआयडीसीची विरगळणी मान्य केला आनी मंडळाची सगळी मालमत्ता आनी जबाबदारी उदका स्त्रोत खात्याक हस्तांतरीत केल्या.
59. तिळारी शिंपणावळ प्रकल्पाखाला, दोन मुखेल कनाल आनी एका शाखा कनालाचें काम सगळ्या तरांनी पुराय जालां. परिणाम जाल्ल्या लोकांक लुकसाण भरपाय दिवपाखातीर हांवें 34.70 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या आनी ही भरपाय सिंधुदुर्ग, महाराष्ट्र जिल्लो दंडाधिकाऱ्यान प्रभावी लोकांची अधिकृत वळेरी सादर केल्या उपरांत दितले.
60. 2015-16 वर्सा, तुयें, पेडणेच्या प्रस्तावीत 25 एमएलडीच्या उदकाच्या प्रकल्पाक तिळारी शिंपणावळ प्रकल्पावरवीं साद्या उदकाची पुरवण करपाचें काम अंदाजे 35 किलोमीटराची पायपलायन घालून आनी अंदाजे 52.00 कोटी रुपया खर्चून हातांत घेतले.

61. म्हाका सांगपाक खोशी जाता की आतांमेरेन वट्ट 11,216 हेक्टर शिंपणावळ क्षमताय तयार केल्या. कमांड एरिया डेव्हलपमेंट आनी उदक वेवस्थापन (सीएडी आनी डब्लू एम) हाच्या खाला तयार केल्ली संबंदीत क्षमताय 5410 हेक्टर इतली आसा जाच्या मदले 2465 हेक्टर इतले क्षमतायेचो वापर केला.
62. 2014-15 ह्या अर्थिक वर्सा, उदका स्त्रोत खात्यान फकत प्रक्रिया करूंक नाशिल्लें सादें उदक दवर्लीच्यान वेर्णा हाडपाचें काम पुराय करूंक ना तर 16.05 कोटी रुपया खर्चून वेर्णा उद्देगीक वसाहतींतल्यान जुवारी नगरांतल्या जुवारी अग्रो-केमिकल लिमिटेडाक 10 एमएलडी प्रक्रिया करूंक नाशिल्लें म्हळ्यार सादें उदक धाडप आनी मुरगांव म्हालांतल्या कोणसुवा गांवांतल्या भौशीक बांदकाम खात्याच्या पंपींग केंद्राक 10 एमएलडी उदक धाडप अशी येवजण यशस्वीरित्या पुराय केल्या. ह्या सभाघराक सांगपाक म्हाका खूब खोस भोगता की 2 जानेवारी, 2015 सावन चोवीस वरां उदकाची पुरवण जाता आनी हाका लागून मुरगांव तालुक्याक जावपी उदकाचे पुरवणेंत सुदारणा जाल्या.
63. भौशीक बांदकाम खात्याच्या अस्नोडा उदकाच्या प्रकल्पाक पिवपाच्या उदकाचे पुरवणेंत आशिल्ली तूट भरून काडपाखातीर जून 2014 त दिवचल तालुक्यांतल्या शापोरा (साळ) न्हंयेंतल्यान 100 एमएलडी सादें उदक पंप करून तें अस्नोडा केंद्राक धाडपाखातीर 44.58 कोटी रुपया खर्चून, वरचावाडा साळ हांगासर साळ न्हंयचेर केंद्र उबारपाचें काम 50 टक्के पुराय जालां आनी हें काम मे 2015 मेरेन पुराय करपाची मोख आमी दवरल्या.
64. उक्त्या पद्धतीचे बंधारे बांदपाची येवजण 2014-15 वर्सा चालूच दवरलेली आनी शिंपणावळ तशेंच उदकाच्या स्त्रोतांची उदरगत करपाखातीर वट्ट 352 बंधारे बांदल्यात.

65. संवसारीक बँकेन अर्थिक पालव दिल्ल्या भारत सरकाराच्या हायड्रॉलॉजी प्रकल्प येवजणेखाला, गोंयान 2014 त दुसरो टप्पो यशस्वीरितीन पुराय करून, प्रकल्पाच्या फुडल्या टप्प्यांत म्हळ्यार एचपी-III हातूंत पावल घालां. एचपी-III खातीर गोंयचो वांटो 110 कोटी रुपयाखातीर तात्पुरतो मान्य केला आनी ही येवजण 2015-16 वर्सा सुरू जावपाची शक्यताय आसा.
66. राज्यांतल्या उदका पुरवणेची स्थिती सुदारपाखातीर, गांजेच्या म्हादय न्हंयेंतल्यान ओपा उदक प्रकल्पाखातीर 70 एमएलडी सादें उदक पंप करून धाडपाखातीर 85 कोटी रुपया खर्चून 2015-16 वर्सा एक नवी येवजण चालू करपाचोय प्रस्ताव म्हजें सरकार दवरता.

खण वेवसाय

67. सभापती महोदय, राज्याची अर्थिक स्थिती मजबूत करपाक आनी रोजगार तयार करपाक खण वाठाराचो मोठो हातभार आसा. पूण हो वेवसाय सद्या ठप्प जाल्ल्यान थळावे लोक तशेंच राज्याच्या राजभांडाराचेर ताचो विपरीत परिणाम जाला.
68. ह्या सभाघराक बार्ज, ट्रक आनी हेर आयुदां चलोवपी ऑपरेटरांक धरून वेगवेगळ्या अर्थिक घटकांची सद्याची दशा खबर आसाच. परिणाम जाल्ले वेगवेगळे गट आनी नागरीकांक अर्थिक मजत करपाचें हांवें दिल्लें उतर हांव पाळटलो आनी तेखातीर हांवें 120 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.
69. म्हज्या सरकारान परिणाम जाल्ल्यांक सुसेग दिवपाखातीर वेगवेगळे उपाय काडल्यात. हातूंत रीणा संबंदांतले आदले प्रक्रियेंत सुदारणा करप तशेंच खण वेवसाय सुरू जायमेरेन रीणा संबंदीची प्रक्रिया सवकासायेन घेवपाचो दिश्टीकोण आपणावपाची सुचोवणी आपणे रीण दिल्ल्या बँकांक केल्या. रीण घेतिल्ल्यांक थाकाय दिवपाखातीर 'खण वेवसायाक लागून परिणाम जाल्ल्या वित्तीय संस्थांक रीण थाकाय येवजण' अधिसुचीत केल्या.

70. 'खण वेवसायाक लागून परिणाम जाल्ल्या लोकांच्या कल्याणाखातीर' ही येवजण परिणाम जाल्ल्या म्हळ्यार टिप्पर ट्रकांचे मालक आनी खण वेवसायाकडेन प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष संबंद आशिल्ल्यांक अर्थिक थाकाय दिवपाखातीर सुरू केल्या. हे येवजणेखाला आतांमेरेन 112.55 कोटी रूपया वितरीत केल्या आनी ताचो वट्ट 8,397 लोकांक फायदो जाला.
71. खण वेवसाय आतां राज्यांत बेगोबेग सुरू जावपाचो आसा. आतांच्या केंद्र सरकारान आदल्या सरकारान नोव्हेंबर, 2012 त नेमांक पाळो दिनासतना जारी केल्लो आदेश, पर्यावरणीय अनुमतीक स्थगिती दिवन फाटी घेतला. ह्या मुद्द्याचेर मानादीक केंद्रीय पर्यावरण आनी रानमंत्री श्री. प्रकाश जावडेकार हांणी सक्रीय दिश्टीकोण आपणायल्ले खातीर हांव तांचे काळजासावन आभार मानता.
72. महोदय, भारताच्या सर्वोच्च न्यायालयाच्या आदेशाप्रमाण, सरकारान 2014 त, राज्यांत पडून उरिल्ल्या खनीज संपत्तीचे, सर्वोच्च न्यायालयाचे देखरेखणी समितीचे देखरेखेखाला पाच इ-लिलाव केल्यात. वट्ट बावन लाख सात हजार एकशे ब्याणव मेट्रीक टन खनीज संपत्ती इ-लिलावावरवीं विकल्या जाका लागून 754 कोटी रुपयांची येणावळ मेळ्ळ्या.

कृषी, पशू संवर्धन आनी नुस्तें वेवसाय

73. सभापती महोदय, कृषी, पशू संवर्धन आनी नुस्तें वेवसाय हे गोंयच्या लोकांचे येणावळ मेळोवपाचे पारंपारीक आनी मुखेल वेवसाय आसा. गोंयच्या घरगुती उत्पादनांत 2013-14 वर्सा तांचें 6.34 टक्के इतलें योगदान आसा आनी ह्या वाठारांची अर्थवेवस्थेंतली तांची भुमिका वाडत आसा.
74. हांव व्हडा गर्वान सगळ्या वांगड्यांक सांगूंक सोदता की ह्या सरकारान केल्ल्या अथक प्रयत्नाक लागून बरोच लाभांश मेळपाक लागला आनी हाका लागून शेतकी आनी तत्सम 13.80 टक्के वाड जाल्ली आसा जाचो फायदो आमच्या शेतकाऱ्यांक आनी नुस्तेकारांक जाल्लो आसा.

75. महोदय, फाटल्या सरकाराच्या काळांत ह्या वाठारांच्या म्हत्वाप्रमाण तांकां समप्रमाणांत तेंको नासलो आनी ताका लागून निराशेचें वातावरण तयार जाल्लें.
76. ही नकारात्मक प्रवृत्ती उरफाटी करपाचो सदयाच्या सरकाराचो संकल्प आसा. हाका लागून 2011-12 च्या तुलनेंत 2014-15 वर्सा कृषी, पशू संवर्धन आनी नुस्तें वेवसायावेलो खर्च 54 टक्के म्हळ्यार 182 कोटीवेल्यान 336 कोटी इतलो वाडला. 2015-16 वर्साक ह्या वाठारांखातीर 391.68 कोटी रुपयांची हांवें तरतूद केल्या.
77. 2015-16 वर्साखातीर, फकत कृषी क्षेत्राखातीर 195.88 कोटी इतल्या खर्चाचो प्रस्ताव दवरला.
78. कृषी समुदायाक बऱ्यो सेवा दिवपाक आनी शेतकऱ्यांच्यो सब्सीडी मागण्यो बेगीनांत बेगीन मंजूर करपाक आनी ते वांटपाक दक्षिण गोंय जिल्लो कृषी कार्यालय, मडगांवां आनी उत्तर गोंय जिल्लो कृषी कार्यालय, टोंक, करंजाळे ह्या नांवान दोन जिल्लो कार्यालयां सुरू केल्यांत.
79. हेंय सांगपाक म्हाका खूब आनंद जाता की कृषी कार्डांखातीर अर्ज केल्ल्या 23,592 मदले 21,184 अर्ज आमी मंजूर केल्यात आनी आतांमेरेन 17,905 शेतकऱ्यांक कृषी कार्डां दिल्यांत. हाचेखातीर 70.00 लाख रुपया खर्च जाला. सगळ्या पात्र शेतकऱ्यांक तांणी अर्ज केल्या उपरांत थारायल्ल्या वेळा भितर कृषी कार्डां मेळटलीं हें पळोवप हो म्हज्या सरकाराचो यत्न आसा.
80. म्हज्या सरकारान कृषी उदरगतीखातीर म्हत्वाच्यो सुवातो पळोवन दवरल्यात आनी हें कार्य चड प्रभावीपणान करपाखातीर राज्य आनी केंद्र सरकाराच्यो सगळ्यो येवजण्यो एकठांय हाडपाक आमी इत्सूक आसा. आमची मोख साध्य करपाखातीर हांव सकयल दिल्ले प्रमाण फुडाकार घेवपाचो प्रस्ताव दवरता.

तिसवाडी, बार्देज, फोंडें, पेडणें, दिवचल, साश्ट आनी मुरगांव हया दर्यादेगेवेल्या तालुक्यांनी राज्यांतली सुमार 18,000 हेक्टर खाजन जमीन आसा. ही सगळी जमीन सुरक्षेखातीर आशिल्ल्या बांदांची दुरुस्ती आनी सांबाळ करून तशेंच पुराय जमीन पावंड्या पावंड्यांनी शेत रोवपाक घेवन तातूंत परत चैतन्य हाडपाचो हांव प्रस्ताव दवरता. हो प्रकल्प आनीक फायद्याचो करपाखातीर खरीफ मोसमा उपरांत नुस्तें वेवसाय संचालनालयाच्या पालवान कुल्ल्यांची पैदास करपाचो प्रस्ताव हांव दवरता. हया कामाखातीर 'संरक्षण कृती बांद येवजणेखाला' हांव सुरवेक 9.30 कोटी रुपयांची तरतूद करता.

81. वेवसायीक नाल्ल पाडपी म्हळ्यार पाडेल्यांची संख्या दिसान दीस उणी जायत आसा. हाका लागून नाल्ल पाडपाक तयार जाल्ले आसतनाय ते पाडपाक पाडेली मेळनात आनी हाचो परिणाम माडांचे लागवडीचेर जाला.
82. मुळावी बाणावली जात ही खूब उंच आशिल्ल्यान तांची लागवड करप कठीण जाता. हाका लागून मुळाव्या बाणावलेचें बीं मूळ सुवातेर दवरून आनी इवार्फ क्रॉसींग करून डीएक्सटी हायब्रीड तयार करप असो प्रस्ताव आसा. हातूंत माडाची उंचाय सादारण आसतली, ते चड ताकदवान आसतले तशेंच तांचें उत्पादनूय चड आसतलें. हे माड पाडपाखातीर सोपे पडटले. कोडार हांगां सरकारी शेतांत हायब्रीडायजेशन कार्यावळ करपाखातीर कोचीनच्या माड उदरगत मंडळाचो पालव घेतले. हया वाठारांत काम सुरू करपाखातीर माड पॅकेज कार्यावळ/उदरगत मंडळ हाचेखाला हांव सुरवेक रु. 18 लाखांची तरतूद करता.
83. सीडिंग एज बिलीवींग अण्ड लर्नींग इज बाय डूयींग म्हळ्यार पळोवप म्हळ्यार विश्वास दवरप आनी करप तें शिकप हें तत्व पुराय करपाखातीर सिध्द जाल्ल्या तंत्रगिन्यानाच्या प्रात्यक्षिकावरवीं कृषी विस्तार गरजेचो आसा.
ताका लागून कृषी विस्तार सेवा आनीक घटमूट करपाखातीर सकयल दिल्ले वावर सुरवेक 4.55 कोटी रुपयांची तजवीज करून 2015-16 वर्सा सुरू करतलो.

अ) राश्ट्रीय हॉर्टीकल्चर मिशनाच्या पालवान कालय, सांगेच्या सरकारी शेतांत फलोरीकल्चर म्हळ्यार फूलबाग क्षेत्रांत उत्कृश्टतायेचें केंद्र आनी कोडारांत सरकारी शेतांत ओलेरीकल्चर म्हळ्यार भाजयांची लागवड क्षेत्रांत उत्कृश्टतायेचें केंद्र उबारप.

आ) हिंटरलँड म्हळ्यार राज्यांतल्या भितरल्या वाठारांनी पर्यटनाक तेजी हाडपाक आनी तें कृषीसंस्कृतीकडेन जोडपाक, सरकारी शेतांचेर दोन अगो-टुरीझम म्हळ्यार कृषी-पर्यटन थळां उबारपाचो प्रस्ताव हांव मांडटा. एक थळ फोंड्या तालुक्यांत कोडार हांगा आनी दुसरें सांगे तालुक्यांतल्या कालय वाठारांत. पर्यटकांनी ह्या थळांक भेट दिवन सैमाचो आनंद लुटतनाच गोंयच्या कृषी संबंदान म्हायती मेळोवची असो ह्या उपक्रमाचो हेत आसा. ह्या थळांचेर शाळांनी दिकादर्शन अभ्यासक्रम कॅम्पांचें आयोजन करचें म्हण शाळांक प्रोत्साहन दितले.

इ) महोदय, म्हज्या मता प्रमाण कृषी शिक्षण आनी मातयेवांगडा काम करपाचो आनंद ह्यो संवयो भुरग्याभितर ताच्या शाळेंतल्यानूच रुजोवंक जाय. मुळाव्या कृषी वावराचें आनी तंत्रगिन्यानाचें प्रशिक्षण विद्यार्थ्यांक आनी शिक्षकांक करून दिवपाखातीर इला ओल्ड गोवा, कोडार, मडगांव, पेडणें, चिंबल, वाळपय, म्हापशा आनी कालय हांगासरल्या सरकारी फार्मांनी थळाव्या शाळांच्या जोडपालवान कृषी शिक्षण येवजण सुरू करतले. ह्या येवजणे अंतर्गत विद्यार्थी आनी शिक्षक जाचें संवर्धन आनी उत्पादन करतले, तें आपल्या कुटूंबियासयत वांटून घेवपाखातीर तें व्हरपाक परवानगी दितले.

84. गांव पातळीचेर कृषी विस्तार आनी समन्वय सादपाखातीर आनी संबंदीत सेवांची आनीक वाड करपाक, हांव 10 कोटी रुपयांची तजवीज करून अटल ग्राम योजना नियोजन खात्यांतल्यान काडून कृषी खात्यांत घालपाचो प्रस्ताव मांडला.

85. महोदय, सैमीक आपत्तीवेळार शेतकाऱ्यांक बेगोबेग थाकाय दिवपाखातीर हांव 2015-16 वर्सा धान्य संवर्धन येवजणेखाला 145.37 कोटी रुपयांची तजवीज करून ताकतिकेखातीर निधी येवजण आंखपाचो प्रस्ताव आसा. ह्या निधीचो उपेग योग्य त्या प्रमाणांत गरजेच्यो बियो, जीवाणूनाशक रसायनां, कीटकनाशक आनी फवारणी हांचो राखीव सांठो दवरपाक आनी ह्यो वस्तू शेतकाऱ्यांक सहजतायेन आनी फुकट उपलब्ध करून दिवपाक तशेंच खाजन वाठारांनी सुरक्षेखातीर आशिल्ल्या बांदांक अकस्मात खावटें पडल्यार तांचे दुरुस्तीखातीरूय वापरतले.
86. विस्तार कार्यावळी आनीक खर करून आनी शेतकारांक आपल्या शेतांनी सेंद्रीय खतांचें उत्पादन वाडोवपाक प्रोत्साहन दिवन सेंद्रीय शेतीचो राज्यांत आनीक प्रसार करतले. महोदय, तुमकां जाणून खोस जातली की गोंयांत वेवसायीक धर्तीचेर बायो पेस्टीसायडस आनी बायो-खतांचें उत्पादन करपाखातीर प्रयोगशाळा उबारपाक राज्य सरकारान धारवाड कृषी विद्यापिठाकडेन समजिकायेचें करारपत्र केलां. हाका लागून गोंयांत सेंद्रीय शेतीक नेट येतलो.
87. बागकाम आनी भाजयांचें धान्य येवजणेखाला 41.50 कोटी रुपयांची तजवीज केल्या आनी काळी मिरी, जायफळ, हळद आनी आलें ह्या मसाल्यांच्या उत्पादनाक गोंयांत बडटी दिवपाक, चालंत राश्ट्रीय बागकाम मिशनाखाला एक नवी येवजण सुरू करतलो.
88. राज्यांत मसाल्याच्या उत्पादनाखातीर आशिल्ले क्षमतायेचो पुरेपूर फायदो करून घेवपाक आनी तांची निर्यात सोपी करपाखातीर वाणिज्य मंत्रालय, भारत सरकाराच्या मसालो मंडळाक गोंयांत तांचें कार्यालय सुरू करपाक आमंत्रित करतले.

पशू संवर्धन

89. सभापती महोदय, पशू संवर्धन वाठाराखाला राज्यांत दुदाचें उत्पादन वाडोवप आनी लाभधारकांक कमी वेळांत फायदो जावप हेखातीर तंत्रिकी वितरण पद्धतीक गती हाडप हें म्हज्या सरकाराचें मुखेल ध्येय आसा. हेखातीर ह्या वाठाराखातीर हांवें 125.21 कोटी रुपयांची तजवीज ह्या अर्थसंकल्पांत केल्या.

90. दूद उत्पादकांक उत्तेजनार्थ मानधन दिवपाचे येवजणेखाला, 173 डेअरी दूद सोसायटीच्या 14,223 दूद उत्पादकांक दर लिटरा फाटल्यान रू. 9.40 प्रमाण 2014-15 वर्सा रू. 18.59 कोटी रूपयांचें उत्तेजनार्थ मानधन भेटयलां.
91. तेचबरोबर, 75 शेतकाऱ्यांक रू. 54.95 लाख रूपयांची डेअरी साधनसामुग्री विकत घेवपाखातीर 75 टक्के सब्सीडी दिल्या.
92. पशूपालन येवजणेअंतर्गत पशू संवर्धन खात्यान हया वर्सा 3334 अर्जांची प्रक्रिया करून ते निश्चीत केल्यात.
93. कामधेनू (सुदारीत) येवजणेची यशस्वीरित्या अंमलबजावणी केल्या आनी सुमार 1500 शेतकार, 5895 दूद दिवपी जनावरांचे मालक जाल्ल्यान तांकां हे येवजणेचो फायदो जाला आनी फाटल्या वर्सापरस हया वर्सा दूद उत्पादन फावोशें वाडलां.

पेडणे तालुक्यांतलें केव्हीएससी चांदेल, उत्तर गोंयांतल्या दिवचल तालुक्यांतलें केव्हीएससी कासरपाल आनी साश्टींतल्या केव्हीएससी वार्का हया तीन पशुचिकित्सा गांव उपकेंद्रांचो दर्जो वाडोवन ते पुरायेन पशुचिकित्सा दवाखाने केल्यात आनी हांचें कामकाज आतां पशुचिकित्सा दोतोर पळयतले.

94. महोदय, म्हाका हया सभाघराक सांगपाक अभिमान दिसता की, हीं कामां सुरू केल्ल्यान, राज्यांतलें दूद उत्पादन 2012-13 हया वर्सा 94.44 टक्क्यांनी म्हळ्यार दिसाक 36000 लिटरावेल्यान दिसाक 70,000 लिटर परस चड इतलें वाडलां.
95. राश्ट्रीय कृषी विकास योजना येवजणेखालचे सकयल दिल्ले प्रकल्प पशू संवर्धन खातें आनी पशुचिकित्सा सेवा आनीक घटमूट करतलें.

1. कोपोर्डे, सत्तरी गोंय हांगसरल्या गोरवां पालन-पोशण शेतांत मिश्रजातीय पाडी (हेफर) पोसवण - राज्यांत दूद उत्पादन वाडोवपाखातीर शेतकाऱ्यांक बरी पाडी उपलब्ध करून दिवप हो हया प्रकल्पाचो हेत आसा आनी पाडींक दवरपाखातीर कोपोर्डे सत्तरींतल्या गोरवां पोसवण शेतांत 10 आधुनीक गोरवां आलाशिरे बांदपाचें काम हातांत घेतलां. हया कामाखातीर थळाव्या गायींचें पालनपोशण हाचेखाला हांवें सुरवेक 25 लाखांची तजवीज केल्या.

2. दुकरांच्या घुडांची उदरगत येवजणेखातीर हांवें 1.11 कोटी रुपयांची तरतूद ह्या अर्थसंकल्पांत केल्या. 2015-16 वर्सा आमी चड आधुनिक असो राज्य पिगरी ब्रीडींग फार्म उबारतले आनी हो देशांतलो एकमेव असो प्रकल्प आसतलो जाची तांक 1000 दुकर दवरपाची आसतली आनी ताचो स्वताचो प्रक्रिया प्रकल्प आसतलो.
3. वनराजा जातीचे कुक्कूट पक्षी आनी तांतयां उचीत आनी योग्य दरान उपलब्ध करून दिवपाक आनी तांचे शेतकाऱ्यां मदीं वांटप करपाक वनराजा जातीच्या कुक्कूट पक्षांची पैदास करपाक सरकारी कुक्कूट पालन फार्माचो दर्जो वाडोवपाचो हांव प्रस्ताव दवरला आनी हेखातीर हांवें रु. 2.52 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.

नुस्तें वेवसाय

96. महोदय, सदयाचे उपलब्ध आशिल्ले नुस्तें वेवसाय स्त्रोत आतां आनी फुडाराखातीर तिगोवन दवरपाक आनी नुस्तें वेवसाय करप्यांच्या जीवनाचो दर्जो सुदारपाखातीर फाटल्या दोन वर्सांक सेगीत यत्न केल्यात. हांवें नुस्तें वेवसायाखातीर ह्या अदमासपत्रकांत 70.59 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.
97. वेगवेगळ्या 7 नुस्तें वेवसाय धक्यांचें बांदकाम, जाळीं सारक्यो करपाच्यो दोन शेडी, मालीम हांगांसर 50 मीटराची जेटी आनी पणजेच्या सदयाच्या जेटीची दुरुस्ती हीं कामां साधनसुविधा उदरगतीचो एक भाग म्हूण 2014-15 वर्सा हातांत घेतिल्लीं.
98. ह्यो सुविधा आनीक सुदारपाखातीर, शापोरा, मालीम, कुठ्ठाळी आनी कुटबणांतल्या 4 मुखेल नुस्तें दवरपाच्या केंद्रांचो दर्जो वाडयतले आनी हें काम 2015-16 वर्सा सुरू करतले आनी तेखातीर रु. 100 कोटी रुपयांची तजवीज आमी सुरवेक केल्या. पादरीभाट, आझोशी आनी मांडूर हांगा नुस्तेमारी धके आनी कोलवा हांगसल्ल्या नुस्तें वेवसाय कॉम्प्लेक्सांतले नुस्तें वेवसाय प्रशासकीय इमारतीची आनी भितरल्या रस्त्यांची दुरुस्ती हींय कामां 2015-16 वर्सा हातांत घेतले.

99. हया कामांखातीर, नुस्तें वेवसाय खात्याच्या लॅडींग आनी बर्थींग सेवा येवजणेखाला हांव सुरवेक 21.07 कोटी रुपयांची तजवीज करता.
100. हाका जोडून, कुटबणांत अतिरिक्त सुलभ शौचालय कॉम्प्लेक्साची जी मागणी आसा ती अदमासे 61.00 लाख रुपये खर्चून पुराय करतले. ताचे व्यतिरिक्त तळपण नुस्तें वेवसाय कॉम्प्लेक्सांत आशिल्ल्या साधनसुविधांची सुदारणा, आंबेली आनी सालेरीत नुस्तेमारी धके, मुरगांव तालुक्यांतल्या इजोरशी आनी वेळसांवांत कोला आनी जाळीं दुरुस्त करपाच्यो शेडी हीं कामां 2015-16 वर्सा हातांत घेतले.
101. 2014-15 वर्सा, सब्सीडीचेर आधारीत व्हॅट दिवपाच्या अर्थीक पालव येवजणेखाला, वट्ट 20,000 केएल एच.एस.डी. तेलाचो कोटा नोंदणी जाल्ल्या नुस्तेकार कॉ-ऑपरेटिव्ह्याच्या स वांगड्यांक दिला आनी हाचेखातीर 15 कोटी रुपयांचो खर्च जाला आनी हयाच कामाखातीर 2015-16 वर्साक हांवें 16 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.
102. क्रियाशील नुस्तें वेवसाय करप्यांखातीर आशिल्ल्या समूह अपघात विमो येवजणेखाला 2014-15 वर्सा 11,727 लाभदारकांक आसपावन घेतल्या. तेच बरोबर, 2014-15 वर्सा 5338 लाभधारकांक क्रियाशील नुस्तें वेवसाय करप्यांखातीर आशिल्ल्या सर्वसाधारण विमो येवजणेखाला आसपावन घेतल्या.
103. बचत आनी थाकाय निधी येवजणेखाला 5707 लाभधारकांक आसपावन घेवन जमा केल्ली 1800 रुपयांची रक्कम अडचणीच्या तीन म्हयन्यावेळार तांकां वितरीत केल्या.
104. दर्याचेर नुस्तें वेवसाय करप्यांची सुरक्षा येवजणेखाला 300 लाभधारकांक हया अर्थीक वर्सा आसपावन घेवन तांकां जीपीएस, व्हीएचएफ आनी सोद आनी शिटकावणेपासतचे दिवे हयो सुरक्षा संबंदीच्यो सामुग्री वितरीत करतले.

105. प्रथिनां घटकांखातीर राश्ट्रीय मिशनाखाला राश्ट्रीय कृषी विकास योजनावरवीं कोबिया आनी लेटस ह्या चड दर आशिल्ल्या नुस्त्याच्या संवर्धनाखातीर ओपन सी केज कल्चर हो प्रकल्प भारत सरकारान मंजूर केल्ल्या 2.5 कोटी रुपया निधीच्या पालवान दक्षिण गोंयांत सुरू केला. पोळें हांगा 16 मानशी जाल्यार दक्षिण गोंयांतल्या तळपणांत 3 मानशी उबारल्यात. ह्या प्रकल्पाक लागून 3 टन नुस्त्याचें उत्पादन जालें आनी हातूंतल्यान मेळिल्लो फायदो ह्या प्रकल्पांत सहभागी आशिल्ल्या लाभधारकांक वितरीत केलो.
106. म्हाका सांगपाक खोस भोगता की भारत सरकारान 2014-15 वर्साखातीर आनीक 25 ओपन सी केजीस म्हळ्यार उक्त्या दर्यातल्यो मानशी उबारपाखातीर अतिरीक्त 2.13 कोटी रुपया मंजूर केल्या आनी चड दराच्या नुस्त्याच्या संवर्धनाखातीर पयलींचो ओपन सी केज प्रकल्प चालूच दवरपाखातीर 3 कोटी रुपया मंजूर केल्यात.
107. फुडल्या वर्सा, ताज्या उदकाच्या तळ्यांनी वा सांठ्यांनी 48 मानशी सुरू करपाचो प्रस्ताव मांडला आनी ह्या कामाखातीर राश्ट्रीय कृषी विकास योजनेखाला 2.46 कोटी रुपया मेळ्ळ्या.

शिक्षण, कारागिरी प्रशिक्षण आनी कौशल्य विकास

108. सभापती महोदय, 2015-16 वर्सा प्राथमिक तशेंच माध्यमीक शिक्षणा खातीर हांव 1,116.24 कोटी रुपयांची तरतूद करता, जी 230.76 कोटी रुपयांची वाड आसा.
109. राज्याचो भावी नागरीक म्हण वळखतात अशा विद्यार्थी वर्गाचो सर्वांगीण विकास घडोवन हाडपाक गुणात्मक शिक्षणाची गरज म्हज्या सरकारान समजून घेतल्या. प्राथमीक शिक्षणाक वैश्वीकरण मेळिल्ल्यान सगळ्या पांवड्यार/स्तराचेर आधुनीक ई-लर्निंग आनी शिक्षणीक संस्थांनी शिकोवपाचीं साधनां लागू करून विद्यार्थ्यांमदी बरें शालेय वातावरण तयार करपाखातीर दर्जेदार शिक्षणांत सुधारणा हाडपाची म्हज्या सरकाराची इत्सा आसा.

110. हे दिशेन म्हज्या सरकारान योग्य पावलां उखल्ल्यांत. स्मार्ट क्लासरूम करपाखातीर शाळांक इंटरनेट जोडणी आनी ऑनलायन सुविधा दिल्यात. राज्यांत प्रायोगिक तत्वाचेर इंजिनियरींग आनी फार्मसी कॉलेजींत आनी पॉलिटेक्नीकांत 10 स्मार्टक्लास रुमांत ICT वापरतात.
111. ई-कॉन्टेंट चो दर्जो सुधारपाखातीर, शाळा, महाविद्यालयां आनी विद्यापिठाक व्हाय-फाय वा हॉटस्पॉट सुविधा दिल्ल्यो आसात. ह्या शिक्षणीक वर्सा यत्ता 12 वीतले सुमार 18,000 विद्यार्थी लॅपटॉप येवजणेचो फायदो घेतले.
112. शाळांच्या साधनसुविधा विकासा अंतर्गत चालू 2014-15 वर्सा 158 सरकारी प्राथमीक, माध्यमीक आनी उच्च माध्यमीक शाळांची, विद्यालयांची दुरुस्ती केल्या, दर्जो वाडयला वा नव्यान बांदकाम केलां. म्हज्या सरकारान प्राथमीक शाळा पांवड्यार विद्यार्थ्यांक फुकट नोटबूक्स, गणवेश आनी रेनकोट्स दिल्ले आसात आनी हाचेय फुडें ते चालूच दवरतले.
113. कुडका हांगा प्रायोगिक शाळा प्रकल्प आकार घेता आनी फुडल्या शैक्षणिक वर्सा हातुंतल्यो चडश्यो शाळा कार्यान्वीत जातल्यो अशी अपेक्षा आसा. हांगा मैदान, रस्ते, पार्किंग सुविधा, जोडरस्ते आनी गटार सुविधा ह्यासारक्यो इतर साधनसुविधा तयार करपाची गरज आसा. हाचेखातीर सुमार 100 कोटी रुपयांचो खर्च अपेक्षीत आसा आनी GSIDC मार्फत हें काम चालू वर्सा हातांत घेतले. ह्या चालू वर्सा, हांवेन हाचेखातीर रु. 30 कोटींची तरतूद केल्या.
114. सायबरएज येवजणेखाला लॅपटॉप आनी टॅब्लेट्स/नोटबूक्स/ संगणक दिवपाचें चालूच दवरतले. हे येवजणेखातीर हांवे अनुक्रमान रु. 26 कोटी आनी रु. 50 कोटींची तरतूद केल्ली आसा. फाटल्या वर्साचो अनुशेष आमी भरून काडटले आनी जून-जुलय 2015 मेरेन पुराय करतले.

115. महोदय, आमच्या भुरग्यांनी अभ्यासांत, खेळा मळार, कला आनी सांस्कृतीक क्षेत्रांत, विज्ञान आनी संगीताच्या मळार मेळयल्ल्या विशेश जैताची तोखणाय करपाच्या हावेसान आनी खोस मनोवपाचे नदरेन आमचें सरकार गोवा बाल पुरस्कार हो राज्यस्तरीय पुरस्कार भेटयतलें हें सांगतना म्हाका उपाट खोस भोगता. हातुंतल्या दरेका मळार दर वर्सा 19 डिसेंबराक गोंय मुक्ती दिसा पुरस्कार भेटयतले.
116. म्हजें सरकार NIT गोवा आनी IIT गोवा स्थापन करपाच्या तयारेक लागलां जाका लागून राज्याच्या विज्ञानीक आनी अभियंत्रिकी शक्तीबळान निश्चितपणान वाड जातली. हाका लागून हांव NIT गोवा स्थापन करपाखातीर रु. 40 कोटी आनी IIT गोवा स्थापन करपाखातीर रु. 6 कोटींची तरतूद करता.
117. उच्च शिक्षणा खातीर 2014-15 हया वर्सा 187.98 कोटी रुपया अनुदान दिल्लें. तातूंत 23.96 कोटी रुपयांची वाड करून 2015-16 हया वर्सा 211.94 कोटी रुपयांचो निधी दितले हें हया सभाघराक कळयतना म्हाका भोव खोस भोगता.
118. महोदय, हांवेन गोंय विद्यापिठाच्या अनुदानांत रु. 37 कोटींची वाड केल्ली आसा. तशेंच, वेगवेगळ्या सरकारी अनुदानप्राप्त महाविद्यालयांक पालव दिवपाखातीर 12 कोटींची तरतूद केल्ली आसा. राष्ट्रीय उच्चतर शिक्षा अभियान येवजणेखाला रु. 16 कोटींची तरतूद केल्या आनी बर्सरी येवजणेखातीर रु. 3 कोटी दिल्ले आसात.
119. हांव ग्लोबल स्कूल ऑफ ट्युरीझम आनी स्कूल ऑफ स्ट्रॅटेजीक अँड सेक्युरिटीज स्टडी हया क्षेत्रांत पदव्युत्तर अभ्यासक्रम आनी शैक्षणिक संशोधन सुरू करपाखातीर गोंय विद्यापिठांत दोन नव्यो शिक्षणीक शाखा सुरू करपाक सोदतां.
120. महोदय, आमचेकडेन आतां आयटी, कंप्यूटर, इलेक्ट्रॉनीक अँड टेलिकम्युनिकेशन हया क्षेत्रांत हजारांनी इंजिनियरींग पदवीधर (Graduates) तयार जातात. प्रत्येक वर्सा इंजिनियरींग अभ्यासक्रम/कोर्साच्या अतिरीक्त सुमार 300 विद्यार्थी कंप्यूटर सायन्स आनी कंप्यूटर ॲप्लीकेशन पदवी अभ्यासक्रमाखातीर प्रवेश घेतात.

121. गोंय कॉलेज ऑफ इंजिनियरींगांत आशिल्ल्या सुविधांचें आधुनिकरण तशेंच इमारत बांदकामाखातीर रु. 10 कोटींची तरतूद जाहीर करपाक म्हाका खोशी जाता. तशेंच, 2017 वर्सा सुवर्ण जयंती मनोवपाच्या निमतान एक प्रेक्षकगृह (Auditorium Bldg.) बांदपाखातीर हांव रु. 3 कोटींची तरतूद करता.
122. सभापती महोदय, 2015-16 वर्साक फकत कारागीर प्रशिक्षणा खातीर हांव 74.22 कोटी रुपयांची तरतूद करता.
123. म्हाका कळोवपाक खूब खोशी जाता की, गोंय राज्यांत 11 तालुक्यांनी सरकारी आयटीआय सुरु केल्ल्यो आसात. आमच्या सगळ्या आयटीआय संस्थांनी वेवस्थापन समिती आसात जाचो उद्देग प्रमुख हो वांगडी आनी चेअरमन आसा जाका लागून संबंधीत उद्देगासंबंधी अभ्यासक्रम तयार करपाक मेळटा. हांव धारबांदोडा ह्या नवीन तालुक्यांत आनीक एक आयटीआय सुरु करपाची घोशणा करता.
124. व्हडा प्रमाणांत कौशल्य विकासाक चालना दिवपाखातीर आनी देश घडोवपाखातीर राज्यांतल्या युवकांची शक्ती आनी बळ घेवन देशाच्या प्रयत्नाक हातभार लावपाक हांव उद्देग, वेवसायीक, शाळा आनी महाविद्यालय शिक्षण हांचेमदीं दुवो सादपाक सोदता.
125. सभापती महोदय, कारागिरी प्रशिक्षण खात्यान 250 उद्देगांनी आनी आस्थापनांनी सर्व्हे करून शिकावू प्रशिक्षणाखातीर 2500 जागे थारायल्यात आनी तांका Apprentice Act 1961 कायद्याखाला हाडल्यात.
126. अप्रेंटिसशीप नेम 1992 दुरुस्त केल्यात जाका लागून आतां ट्रेड अप्रेंटिसाक पयल्या वर्सा निम्न-कुशल कामगाराक फारीक करतात त्या वर्गवारीप्रमाण म्हयन्याचें उण्यांत उणें विद्यावेतन (stipend) 70% वाडयल्लें आसा. दुसऱ्या वर्सा 80% आनी तिसऱ्या वर्सा 90% अशे जाल्लें आसा. हालींच मान्यताय प्राप्त जाल्ल्या केंद्रिय येवजणे खाला राज्यातल्या अकुशल आनी बेरोजगार तरनाट्यांक Apprenticeship प्रशिक्षणांतल्यान कौशल्य विकासाकडेन आकर्षित करपाखातीर राज्य सरकारान स्टायपेंड फारीक करपाची नवी येवजण चालीक लावपाची तजवीज केल्या.

127. सभापती महोदय, म्हजें सरकार वेवसायांत प्रगती आनी तरनाट्यांक उच्च शिक्षणांत उक्तें मळ दिवपाखातीर आयटीआय कोर्साक यत्ता धावी आनी यत्ता बारावीची शिक्षणीक तत्समता दिवंक सोदता. ह्या येवजणेचो सविस्तर आराखडो संबंदीत खातें तयार करतलें जाका लागून 2015-16 ह्या शिक्षणीक सत्रांत हाची अंमलबजावणी जातली.
128. केंद्रीय निधी पुरस्कृत येवजणेखाला 10 मदली एक सरकारी आयटीआय राज्यांतली आर्ट मॉडेल आयटीआय म्हणून रुपांतरीत करतले आनी पर्वरी हांगा नवीन रुपाची आर्ट आयटीआय स्थापन करतले जाका लागून आय टी आनी ITes आनी आदरातीथ्य, बँकींग ह्या सारक्या सेवा क्षेत्रांतल्या कौशल्य विकासाक चालना मेळटली.
129. ह्या सभाघराक सांगपाक म्हाका खोशी जाता की, मानादीक केंद्रीय संरक्षणमंत्र्यान गोवा शिपयार्ड लिमिटेड हांगा कौशल्य विकास केंद्र तयार करपाखातीर मान्यताय दिल्या. जाका लागून थळाव्या युवकांक बोटी बांदपाच्या क्षेत्रांत कौशल्य आनी गरजेचो रोजगारूय मेळटलो. संरक्षण मंत्रालयान गोवा शिपयार्ड लिमिटेडाक रु. 32,400 कोटी दिवपाचे आदेश दिल्यात जाका लागून ह्या क्षेत्रांत भरभराट जातली.
130. ह्या भायर, नागरी उड्डान क्षेत्रांत तरणाट्यांखातीर प्रशिक्षण सुविधा आनी कौशल्य विकास तयार करपाखातीर आमचें काम चालू आसा. ह्या सुविधेक लागून थळाव्या युवकांक मोपा हांगा येवपाच्या नवीन विमानतळाचेर रोजगाराची संधी उपलब्ध जातली.

समाज कल्याण, महिला आनी बालविकास तशेंच आदीवासी कल्याण

131. सभापती महोदय, महात्मा गांधीन म्हटलां “Poverty is the worst form of violence” आनी “The measure of a country’s greatness should be based on how well it cares for its most vulnerable populations.
132. म्हजें सरकार गरीब आनी सामान्य लोकांच्या गरजेकडेन आनी इच्छेकडेन चड संवेदनशील आसा. हांव समाज कल्याण, महिला आनी बालविकास तशेंच आदीवासी कल्याण खात्यांतल्या सामाजीक मळावेल्या येवजण्यां खातीर 910.59 कोटी रुपयांची तरतूद करता.

133. विशेष क्षमता आशिल्ल्या व्यक्तित्वाच्या विकासा संदर्भात राज्य सरकाराक आशिल्ली तळमळ सरकाराच्या वेगवेगळ्या येवजण्यावरवीं आमकां दिसून येता. तांचेखातीर उपकरणां आनी आवतां विकतीं घेवपाची येवजण नोव्हेंबर 2014 त आमी अधिसूचीत केल्या. हयाभायर, विशेष क्षमता आशिल्ल्या व्यक्तींक तांचें शिक्षण पुराय करपाखातीर विद्यावेतन आनी शिश्यवृत्ती दितात.
134. म्हजें सरकार तपास, हस्तक्षेपासंबंदी प्रकल्पाखातीर आनी अपंगूळताय आडावपी आनी विशेष क्षमता आशिल्ले व्यक्तींचें पूर्णवसन करपी संस्थांक अनुदान दितां. हयाभायर, दृष्टीहीन व्यक्तींखातीर ब्रेल वाचनालयां सुरू केल्लीं आसात.
135. मागास वर्गांतल्या लोकांक, अनुसूचीत जात/अनुसूचीत जमात, अल्पसंख्यांक समाज आनी शारिरीक तशेंच मानसीक पीडा भोगपी नागरीकांखातीर पुराय देशाभितर आमच्या राज्यांत बऱ्यातली बरी सामाजीक सुरक्षा दिल्ली आसा.
136. दयानंद सामाजीक सुरक्षा येवजणेखाला ज्येश्ठ नागरीक, विधवा, अपंगूळ, जाण्टे आनी निराधार भुरग्यांक दर म्हयन्यांक रु. 2,000/- दितात. जाल्यार विशेष क्षमतायेच्या भुरग्यांक दर म्हयन्यांक रु. 2,500/- आनी जांची अपंगूळताय 90% ते 100% आसा तांका दर म्हयन्यांक रु. 3,500/- दितात.
137. वयल्या येवजण्याभायर, राजीव आवास योजना, अंत्यसंस्कार सहाय्य योजना, विद्यावेतन आनी शिश्यवृत्ती, शारिरीक आनी मानसीक पिडा भोगपी लोकांक विशेष घरां, ज्येश्ठ नागरीकांखातीर 'डे केयर स्कीम', पारंपारीक वेवसायिकांखातीर आनी स्वयं मदत गटाखातीर वित्तीय मदत, हया सारक्या येवजण्यांचीय बी अंमलबजावणी जावपाची आसा.
138. लाडली लक्ष्मी येवजण जी आमच्या राज्यांत जुलय 2012 त सुरू केल्ली, तेवरवीं 18 वर्सां पुराय करपी चलयेक वा तिच्या लग्नावेळार रु. 1.00 लाखाची अर्थीक मदत दितात. आतांमेरेन हे येवजणेखाला गोयांत 22,099 चलयांक दरेकी रु. 1.00 लाख दिल्यात.

139. हांव ह्या येवजणेचो हेतू “बेटी बचाओ - बेटी पढाओ” अभियानाकडेन जोडूंक सोदता आनी हाका लागून लग्नावांगडाच उच्च शिक्षण आनी वेवसाय उद्येगाकडेन ह्या येवजणेचो आसपाव करूंक सोदतां.
140. तशेंच, हांव ममता येवजणेंत सुधार घडोवन हाडून चली भुरग्याक वाडोवप आनी ताची जोपासना करप अशा व्यापक उद्दीश्टाकडेन जोडटा. हे येवजणेखाला मेळपी पयशांत वाड करून रु. 5,000/- वयल्यान रु. 25,000/- दिवचे आनी हे पयशे रु. 5,000/- प्रमाण जल्म, पुराय लसीकरण, उच्च माध्यमीक शिक्षणाची पुर्तताय, आनी महाविद्यालयीन पदवी शिक्षणाची पुर्तताय अशा पाच स्तरांचेर वितरण करपाखातीर दितले. प्रत्येक लाभार्थीक थारावीक मर्यादेचेर ही रक्कम मेळटली. सद्या हे येवजणे खातीर 2.58 कोटी रुपयांची तजवीज केल्या जातूंत गरज पडल्यार सुदारणा करतले.
141. वाडट्या म्हारगायेची झळ बायल मनशेक बसची न्हय म्हणून ऑक्टोंबर 2012त गोंय सरकारान गृह आदार येवजण चालीक लायिल्ली. अजुनूय ही येवजण सुरू आसा आनी हे येवजणे वरवीं लाभार्थीक दर म्हयन्याक 1,200 रुपया दितात. चालू वर्सा 18,109 कुटुंबांनी हे येवजणेचो लाव घेतलो. फेब्रुवारी 2015 मेरेन लाभार्थींची संख्या 1,20,033 चेर पावल्या.
142. हांव हे येवजणेचो संबंद सामाजीक उदरगती कडेन जोडूंक सोदतां आनी हे येवजणेखाला येवपी बायलेन समाजाच्या उदरगतीच्या कामाक आपलो थोडो वेळ दिवचो हे नदरेंतल्यान जोड येवजण्यो चालीक लावपाचो प्रस्ताव आसा.
143. सभापती महोदय, ह्या सभाघराक कळोवपाक म्हाका खूब खोस भोगता की जिणेंतल्या दरेका मळार लिंगभेद दवरी नासतना बायलेक सम्मान आनी वयलो पांवडो दिवन तिचें सशक्तीकरण करपाचे नदरेन गोंय सरकार कांय पुरस्कार दितले :
144. **दोन वीरज्योती पुरस्कार** राज्य पांवड्यार, स्वता आपल्याचेर ना जाल्यार दुसऱ्या बायल मनशेचेर जाल्ले अत्याचार, हिंसा ना जाल्यार सतावणूकीचो प्रतिकार करपी बायलेक दर वर्सा 26 जानेवारीक प्रजासत्ताक दिसा भेटयतले.

145. **तेच तरेन दोन रक्षक पुरस्कार** समाजांतल्या बायल मनशेचेर जावपी अत्याचार, हल्ले ना जाल्यार सतावणूकी विरोधांत आपल्या जीवाची परवा करी नासतना धावून वचपी गोंयकाराक हे राज्य पुरस्कार फावो जातले. हातूंत पुलीस अधिकारी, दोतोर, आदोगाद, सरकारी आदोगाद, समाज कार्यकर्तो, शिक्षक, पर्यटक गायड, जीवरक्षक, बस, टॅक्सी आनी ऑटो रीक्शा चलोवपी हांचो हातूंत आसपाव आसूं येता. हाचे वेल्यान समाजांत बायलां खातीर आशिल्लो आदर आनी सम्मान वाडीक लागपाक मजत जातली. हे पुरस्कार दर वर्सा 15 ऑगस्ट ह्या दिसा भेटयतले.
146. मागाशिल्ल्या जमातींतल्या भुरग्यांच्या शिक्षणाचो पांवडो उंचावपा खातीर मॅट्रीक पूर्व शिश्यवृत्ती येवजणे खाला मेळपी रुपयांनी वाड करून ती 4.50 कोटीचेर पावयल्या. हाचो 12000 विद्यार्थ्यांक लाव घेवपाक मेळटलो. तशेंच कन्या धन येवजणेच्या रुपयानी वाड करून ती 1.50 कोटी इतली केल्या. हाचो 600 चली विद्यार्थ्यांक लाव जावपाचो आसा. मॅट्रीकोत्तर शिश्यवृत्ती येवजणेचो निधी वाडोवन 3.75 कोटी रुपया केला. हाचो लाव घेवपाची संद 6500 विद्यार्थ्यांक मेळटली.

भलायकी, वैजकी, संलग्न शास्त्र आनी नर्सींग

147. सभापती महोदय, 2015-16 वर्सा खातीर हांव भलायकी क्षेत्रा खातीर रुपया 701.43 कोटीची तरतूद करतां. 2014-15 वर्साच्या तुलनेंत हातूंत 169.74 कोटी रुपयांची वाड केल्ली आसा.
148. IMR भलायकी निर्देशकाची मोख साध्य करपा खातीर आनी तातूंत मुखार आनीक सुदारणा घडोवन हाडपाक आवय, नवजात भुरगें आनी भुरग्यांची भलायकी सेवा घटमूट करपाक भारत सरकारान अर्थीक मजत दिल्ली आसा.
149. बऱ्या प्राथमीक तशेंच हेर तरेच्या भलायकी सेवे भायर, म्हज्या सरकारान tertiary care services हातूंत सुदारणा केल्या. गोंय वैजकी म्हाविद्यालयांत एप्रील 2014 सावन Cardio Vascular and Thoracic Surgery Unit आनी Renal Transplant Programme सुरु केल्ल्याचो आसपाव जाला.

150. लोकसंख्या आनी दुर्येंस हांचे बाबतींत आनीक सुदारणा घडोवन हाडप ही आमची समाजीक बांदिलकी. हे पासत म्हज्या सरकारान दीनदयाळ स्वास्थ्य सुरक्षा येवजणेंतल्यान गोंयात पांच वर्सा परस चड राबीतो करपी सगळ्या गोंयकारांक कसल्याय उत्पन्न मर्यादेचे निकश लाय नासतना बीम्या वरवीं Universal Health Care दिवपाचें थारायलां.
151. टेंडर दिवपाची प्रक्रिया चालू आसा आनी अशा पयल्याच प्रयत्नांतल्यान मानसीक भलायकी, आयुर्वेदीक उपचार, Hypertension आनी मधुमेह सारके दीर्घकालीन स्तरावयल्या दुर्येंसांचो आसपाव करूंक सोदता. ह्या येवजणे खातीर सुरवेकूच रुपया 30 कोटींची तरतूद केल्या.
152. ह्या पवित्र सभाघराक कळोवपाक म्हाका खोशी जाता की म्हज्या सरकारान केल्ल्या अथक प्रयत्नांक लागून गोंय वैजकी म्हाविद्यालयांतले पदव्युत्तराचे 22 जागे वाडल्यात. आतां तांचो आंकडो 5 clinical आनी 5 Para clinical विभागांनी 85 वयल्यान 107 मेरेन वाडल्यात. हाका लागून आमच्या राज्याक आतां Anatomy, Physiology, Biochemistry, Pharmacology, Forensic Medicine, Community Medicine, ENT, Ophthalmology, Skin and Pulmonary Medicine ह्या सारक्या विभागांनी तज्ञ डॉक्टरांचो फायदो जातलो.
153. मानादीक वांगड्यांक हांव उगडास करतां की 2012-13 शिक्षणीक वर्सा गोंय वैजकी महाविद्यालयांत 150 पदवीपूर्व वैजकी जागे सुरू केल्ले. हाचो परिणाम म्हणून 2017-18 ह्या शिक्षणीक वर्सा सावन दरेक वर्सा अतिरिक्त 50 MBBS डॉक्टर मेळटले.
154. प्रधानमंत्री स्वास्थ्य सुरक्षा येवजणेखाला भारत सरकारान गोंय वैजकी म्हाविद्यालयाक super specialty upgradation खातीर निवडलां तशेंच Urology, Cardiology and Cardio-thoracic surgery, nephrology, paediatric surgery, plastic surgery, neurology and neurosurgery ह्या खातीर गोंय वैजकी महाविद्यालयांत वेगळो Super specialty block मेळचो म्हणून एक अहवाल सादर केला. गोंय दंत म्हाविद्यालयाच्या दुसऱ्या पावंड्यावेलें काम फुडल्या वर्सा हातांत घेतले आनी हाचे खातीर रुपया 27.81 कोटींची तरतूद केल्या.

155. गोंय वैजुकी महाविद्यालयाच्या वेगवेगळ्या विभागांनी आधुनीक वैजकी संशोधन सुरु करपा खातीर 2014-15 त ICMR चो Multi-Disciplinary Research Unit मंजूर केला.
156. Institute of Nursing Education, बांबोळे हांगा B.Sc. नर्सींग पदवीचे जागे 50 वयल्यान 100 केल्ले आसात आनी Auxilliary Nurse Midwife (ANM) जागे 20 वयल्यान 40 केल्ले आसात. M.Sc. नर्सींगांतलो अभ्यासक्रम ह्या वर्सा 20 जाग्यां खातीर तयार केला आनी म्हाका सांगपाक खोशी जाता की आमच्या राज्यांत फकत नर्सींगाचो आंकडो वाडयला अशें ना पूण नर्सींग व्यवसायांत Higher Specailization लेगीत दिल्लें आसा.
157. आयुर्वेद, योगा आनी नॅचोरोपथी, युनानी, सिद्धा, सोवा रीगपा आनी होमियोपैथी (आयुष) सेवा वाडोवपा खातीर भलायकी सेवा संचालनालयांत उपसंचालकाच्या दर्जाचो अधिकारी नियुक्त करून आयुषच्या अधिकारा खाला वेगळो विभाग सुरु करतले.
158. महोदय, म्हजें सरकार भलायकी सेवेचो दर्जो वाडोवपा खातीर भलायकी साधन सुविधा आनी सेवेंत आनीकूय सुधारणा घडोवन हाडपाच्या प्रक्रियेंत आसा.
159. 2014-15 ह्या वर्सा प्राथमीक, समाजीक आनी शार भलायकी केंद्रांनी तशेंच जिल्हो आनी हेर सरकारी दवाखान्यांनी OPD पांवड्यार 13,58,489 दुयेंतींची सोय उपलब्ध केल्या जाल्यार 97,715 दुयेंतींक अंतर्गत उपचाराची सेवा दिल्या. बाळ्ळीचें प्राथमीक भलायकी केंद्रांत आनीक 12 खाटी वाडोवन ताची क्षमता 24 खाटींची केल्या. राश्ट्रीय भलायकी मिशन हाचे अंतर्गत EMRI-108 च्यो पोन्न्यो एम्ब्युलन्स बदलून 6 basic आनी 6 advance एम्ब्युलन्सी दिल्यात.
160. 2015-16 वर्सा सरकारी हॉस्पिटलांचें बळगें प्राथमीक भलायकी केंद्राच्या पांवड्यार 68 खाटींनी वाडयतले. हातूंत PHC शिरोडा हांगा 12 खाटी, कांसावली PHCत 32 खाटी आनी PHC केपें हांगा 24 खाटी करपाचे आसात. मंडूर हांगासल्ल्या ग्रामीण भलायकी केंद्राची पुनर्बांदणी करून 20 खाटी, प्रसुतीकक्ष 01 आनी 35 रुमांच्या हॉस्टेलाची तरतूद केल्या.

161. समाजीक भलायकी पांवड्यार आमी 80 खाटी वाडयतले. हातूंत CHC कुडचडें 20 खाटी, CHC पेडणे हांगा 60 खाटींचो आसपाव आसा. ह्या भायर चिखलीच्या कॉटेज हॉस्पिटलाच्या नव्या इमारतींत खाटींची संख्या 60 वयल्यान 120 मेरेन करतले. ह्या हॉस्पिटलाक आतां उप जिल्हो हॉस्पिटलाचो दर्जो दितले.
162. दक्षिण गोंय जिल्लो हॉस्पिटल मडगांवच्या नव्या इमारतीचें सगळें काम पूराय करपाचें थारायलां जाची तांक (capacity) फुडलें वित्तीय वर्स सोपचे पयलीं 550 खाटींची जातली. राश्ट्रीय भलायकी मिशनाच्या अंतर्गत 2015-16 वर्सा आनीक 12 एम्ब्युलन्सी घेवपाचें थारायलां. ह्या भायर tele-ECGs तज्ञ डॉक्टर घेवप, AYUSH डॉक्टरा मार्फत उपकेंद्रांनी OPD सेवा वाडोवप आनी Bio-medical waste management plant राज्यांत उबारप ह्या सारक्या कांय नवीन उपायांचो आसपाव केला.

पर्यटन

163. सभापती महोदय, पर्यटन क्षेत्रांत गोंयान आंतरराष्ट्रीय मळार आपलें एक वेगळेंच हक्काचें स्थान निर्माण केलां आनी ताचेखातीर 2014-15च्या रु. 140.94 कोटीच्या तुलनेंत 2015-16 वर्साखातीर रु. 260.09 कोटींची तरतूद करता.
164. राज्याची सैमीक सोबितकाय नदरेमुखार दवरून दर्यावेळां वांगडाच गोंयची संस्कृती, इतिहास आनी दायज हांचें दर्शन करपी पर्यावरणपूरक पर्यटन मास्टरप्लॅन तयार करपाची प्रक्रिया चालू आसा.
165. आमचे व्हड संस्कृतायेक लागून वर्सभर वेगळे वेगळे महोत्सव हांगा मनयतात, जाचो अणभव हांगा येवपी पर्यटक घेतात. जगभरांतल्या सगल्या महत्वाच्या पर्यटन सुवातांचेर वर्सभरांतल्या कार्यावळींचें कॅलेंडर तयार करतात. अशेच तरेचें सीटी ब्रँडिंग आशिल्ले महोत्सव कॅलेंडर तयार करूंक सोदता, जातूंत सद्या जावपी त्याचप्रमाण नवीन कार्यावळींचो आसपाव आसतलो. जाचेखातीर हांव सुरवातीक 1.00 कोटींचो प्रस्ताव दवरता.

166. अशे तरेचे इव्हेंट सादर करप्यांक लागपी परवाने सुटसूटीतपणान मेळचे हाचे खातीर येता त्या अर्थीक वर्सांत नवीन कायदो तयार करपाचें काम सरकारान सुरू केलां.
167. परिशदो, उमेद वाडोवपी पर्यटन, संमेलनां आनी प्रदर्शन ह्या सारक्या पर्यटनाक गोंयांत खूब वाव आसा. ते खातीर 2015-16 ह्या वर्सा आंतरराश्ट्रीय परिशदघर पणजे हांगासर उबारपाक हांव सुरवातीक 10 कोटींची तरतूद करतां. हें परिशदघर फकत कार्यावळीं खातीर आसचें ना. तर एकेच सुवातेचेर संवसारीक दर्जाच्यो एकत्रीत सेवा उपलब्ध करून दिवन संवसारीक परीशदो आयोजीत करपा खातीरचें केंद्र निर्माण करपाची मोख आसतली. हाका लागून राज्यांतल्या भितरल्या वाठारांनी रोजगार तयार जातलो, त्याभायर दर्यादेगावेलो तणाव उणो जातलो आनी ताका लागून गोंयांत येवपी पर्यटकांची संख्या तिगून उरतली.
168. सभापती महोदय, गोंयच्या भितरल्या सुंदर वाठारांनी पर्यटनाचें वारें साप्प उणे पावलां हें दिसून आयलां. ह्या वाठारांनी इको टुरिजमाक खास दर्जो दिवन हांव पर्यटनाक उर्बा दिवंक सोदतां. पेडणें, सत्तरी, धारबांदोडें, सांगें, केपें आनी काणकोण ह्या तालुक्यांतल्या अंतर्गत वाठारांनी इको पर्यटनाक खास प्रोत्साहन दितले. हाका लागून भितरल्या वाठारांनी रोजगाराच्यो संदी निर्माण जावपाबरोबरूच दर्यावेळावेल्या पर्यटनाचेर येवप चेपण कमी जातलें आनी राज्यांत पर्यटकांचे संख्येंत वाड जावपाक मदत जातली.
169. ते खातीर हांव इको पर्यटन धोरण तयार करपाचो प्रस्ताव दवरतां, जाचे वरवीं पर्यावरणा कडेन निगडीत हट्स, कॉटेजीस, तंबू आदीं उबारपाक परवानगी दितले. 2 हेक्टर मेरेन उपलब्ध जमनीतली पाच टक्के जागा हाचे खातीर वापरपाची परवानगी आसतली. आनी ताचेखातीर जमीन रुपांतराची गरज भासची ना.
170. हाचे खातीर टीसीपी कायदो आनी लँड रेव्हेन्यू कोडांत योग्य त्यो दुरुस्त्यो करतले. ह्या अर्थीक वर्सा पर्यटन खातें अशे तरेच्या प्रकल्पांक परवाने आनी नियमीत करपा खातीर योजना अधिसूचीत करतले. पर्यावरण संवेदनशील वाठारांत अशे तरेच्या इको टुरिजम कार्यावळीक वाव दिल्ले खातीर हांव खास करून केंद्र सरकाराच्या पर्यावरण आनी राना मंत्रालयाचो उपकारी आसा.

171. सभापती महोदय, फाटल्या काळांत व्हडा प्रमाणांत येवपी पर्यटकांचे गट भौशीक सुवाती रांदपा खातीर आनी सहली खातीर वापरपाचे प्रकार घडल्यात. अशा प्रकारांक लागून येरादारीची कोंडी, कोयराचो प्रस्न तेच प्रमाणे थळाव्या लोकांक कांय सुवातांनी अडचणी निर्माण जावपाक पावल्यात.
172. हांव, अशे तरेच्या सहलींक येवपी, दर्यावेळांक आनी हेर पर्यटन सुवातांक दिसपट्टे भेट दिवपी इत्सूक विद्यार्थी, पर्यटक आनी कुटुंबां खातीर रांदपाच्यो सुविधा आनी योग्यतरेन कोयराचो विलो लावपी तेचप्रमाणे मुळाव्यो सुविधा उपलब्ध आशिल्ली विकास सुविधा कार्यावळ चालीक लावपाचो प्रस्ताव दवरतां. सुरवातीक सरकार, हाचे खातीर चड लोकप्रीय आशिल्ल्यो अशे तरेच्यो चार सुवातो निश्चीत करतलें, आनी ताचे खातीर ह्या सुवातांचेर दिसपट्टो राबितो करपी शिबिरांचे उदरगती खातीर 1 कोटी रुपयांची तरतूद करता.
173. दर्यावेळ वाठारांनी रस्त्यावयलो खास करून पर्यटन मोसमांत रस्त्यांचेर जावपी येरादारीची कोंडी आनी अपघात उणे करपा खातीर, उत्तर गोंयांतल्या दर्यावेळांचेर भोंवडी आनी पर्यटन थळांक भेट दिवपा खातीर, केबल स्टेड सोपवे सिस्टम उबारपाचे शक्यतायेचो हांव प्रस्ताव दवरतां. जर हो प्रकल्प उपयोगाचो थारता अशें दिसता जाल्यार खाजगी भागीदारीवरवी तो हातांत घेतले आनी ताचे खातीर तांत्रिक- अर्थीक शक्यताय अहवाल तयार करपाक हांव 50 लाखांची तरतूद करतां, जे उपरांत प्रकल्पांतल्यान भरून काडटले.
174. महोदय, पर्यटन वेपार, वेवसाया खातीर नोंदणी करपाक सध्या जी मॅन्युएल सिस्टम आसा ती बंद करपाचो म्हजो प्रस्ताव आसा. पर्यटन खातें ताचे सुवातेर ई-रजिस्ट्रेशन सिस्टम उपलब्ध करतलें. जाचे वरवीं अर्ज ऑनलायन पद्धतीन घेवप आनी नोंदणी प्रक्रिया करपी पर्यटन सेवा केंद्रां उबारतले.

175. भारत सरकारान 150 देशां खातीर ई- व्हिजा सुविधा दिवपाची हालींच घोशणा केल्या. ह्या सभाघराक कळीत करपाक म्हाका खोस जाता की, 15 मार्च 2015 मेरेन ई-व्हिजा कार्यावळीखाला गोंयाक 12,639 विदेशी पर्यटका लाबले. भारत सरकाराच्या ह्या हालींच घेतिल्ल्या निर्णयाचे सुवर्ण संधीचो पुरायेन लाब मेळोवपा खातीर संवसारीक मळाप्रमाणे पर्यटन संचालनालयाखाला 'टुरिजम प्रमोशन अँड मार्केटिंग बोर्ड' स्थापन करपाचो प्रस्ताव दवरतां.
176. महोदय, पर्यटन मळार पर्यटकांची सुरक्षा आनी सुरक्षिततायेची जतनाय घेवप ही वाडट्या पर्यटनाची मुळावी गरज आसा. भारत सरकाराच्या संरक्षण मंत्रालयाचो भाग आशिल्ल्या 'टेरिटोरियल आर्मी धर्तीचेर' पर्यटकांचे सुरक्षे खातीर सध्याचो दर्जो वाडोवन 'टेरिटोरियल टुरिजम फोर्स' निर्माण करपाचो प्रस्ताव दवरतां. सभाघराक सांगपाक म्हाका खोस जाता की, भारत सरकाराच्या संरक्षण मंत्रालयान ही सेवा निर्माण करपाक, प्रशिक्षण आनी प्रत्यक्षांत चालीक लावपाक सहकार्य करपाचें उतर दिलां. हाचे खातीर हांव सुरवेक 1 कोटी रुपयांची तरतूद करतां.
177. पर्यटन खात्याच्या अंतर्गत टुरीझम वेन्चर केपीटल निधी तयार करपाखातीर हांव धोरण आंखपाक सोदता. हे वेवस्थेखाला तयार केल्लो निधी वारसा पर्यटन, ल्हान आनी मध्यम वेवसायांतल्यान साधन सुविधा आनी सेवा कार्याखातीर सुरू करतले वा वापरतले.
178. नितळ आनी सुरक्षीत पर्यावरणाचेर आमी लक्ष केंद्रीत केलां आनी 'स्वच्छ भारत अभियाना' अंतर्गत सर्वकश दर्जावेळ नितळसाण वेवस्थापन यंत्रणेवरवीं 'स्वच्छ भारत नितळ गोंय मोहिम' हातांत घेतल्या.
179. सगळ्या दर्जावेळांचेर जीवरक्षक सेवा पुरवण करपी राज्यांमदीं आमीय एक राज्य जावन आसा आनी हो वावर बरो तरेन कार्यरत आसा. फाटल्या वर्सा जीवरक्षकांनी केल्ल्या हस्तक्षेपाक लागून 473 जाणांचो जीव वाटावलो. हालींच म्हणल्यार ऑक्टोबर 2014 सावन खास बायलां खातीर टॅक्सी सेवेचो आमी शुभारंभ केला.

180. पुराय राज्यांत चेंजिंग रुम्स, शौचालयां, फूटपाथ, बसपाची वेवस्था, पार्किंग सुविधा आनी दिशाफलक आदीं मेळून पर्यटनाकडेन संबंदीत 33 साधनसुविधा प्रकल्प वेगळ्या वेगळ्या पांवड्यार वेगवेगळ्या पांवड्यार नियोजन केल्यात आनी ताची अंमलबजावणी सुरू आसा.
181. ह्या सगल्या सकारात्मक कृतींक लागून 2013 चे तुलनेत 2014 वर्सा पर्यटकांचो आंकडो 30 टक्क्यांवयर वाडला, जो देश आनी राज्य पांवड्यार वर्साचे वाडीप्रमाणे नोंद केला तो टक्केवारी नुसार बरोच वयर आसा.

उद्देग आनी गुंतवणूक प्रोत्साहन

182. सभापती महोदय, आमचे अर्थवस्थेक पर्यायी वाट करून दिवपा खातीर सकयल दिल्ल्या उद्देशान आमी गोंय गुंतवणूक धोरण 2014 चलणुकेंत हाडलां. तातूंत
- (1) फुडल्या पांच वर्सांत 50 हजार नोकऱ्यांची निर्मिती.,
 - (2) फुडल्या पांच वर्सां भितर गोंयांत रु. 25 हजार कोटींची नवीन गुंतवणूक हाडप.,
 - (3) उद्देगांक उच्च दर्जाच्यो लॉजिस्टीक साधनसुविधा निर्माण करून दिवप.,
 - (4) उद्देगांक 24 वरां अखंड उच्च दर्जाची वीज आनी दर्जात्मक साधनसुविधा, आनी
 - (5) उद्देगीक विकासाक जमीन उपलब्ध करून दिवपा खातीर अर्वील्लें आनी सामाजीक मान्यताय आशिल्ले यंत्रणेचो वापर करप.
183. हें धोरण आपणावपा वांगडाच आमी 'गोवा इनव्हेस्टमेंट प्रमोशन एक्ट' म्हळ्यार गोंय गुंतवणूक प्रोत्साहन कायदो 2014त सुदारणा केल्या. जाचे खाला गोवा इनव्हेस्टमेंट एन्ड फॅसिलिटेशन मंडळाची स्थापना केल्या जाचे वरवीं राज्य सरकारावतीन उद्देगीक आस्थापनांक गरजेचे ते मान्यताय परवाने आनी सहाय्य दितले. गुंतवणूक धोरण आनी गुंतवणूक प्रोत्साहन आनी सुविधा मंडळ स्थापनेंत सरकारान पूर्णपणान उद्देगांचो आसपाव करून घेतला.

184. म्हजें सरकार, आमच्या गुंतवणूक पुरक धोरण आनी सुविधा मंडळावरवीं मेक इन इंडिया च्या यत्नांक प्रोत्साहन दिवपाक इत्सूक आसा.
185. महोदय, तुमच्या नदरेक हाडून दिवंक सोदता की, मंडळान 600 कोटी रुपयांच्या उद्देगीक गुंतवणुकीच्या 07 अर्जदारांक तत्वतः मान्यताय दिल्या. ताचे भायर पर्यटन आनी संबंदीत विभागांकडेन आदारीत 5 हेर गुंतवणूकदारां वरवीं 1900 कोटींची गुंतवणूक जातली जाचेवरवीं राज्यांत सुमार 3000 जाणांक थेट रोजगाराच्यो संधी निर्माण जातल्यो.
186. वेवसायाखातीर गोंयांत येवपी उद्देजकांक वेवसाय करपाक सोंपे जावचें म्हणून गरजेच्या सुविधांनी सुदारणा करपाच्या वावराक म्हज्या सरकारान गती दिल्या आनी फुडल्या तीन म्हयन्यांभितर उद्देग उबारपा खातीर मान्यताय वा कारणासयत नकार कळोवपाचें काम वेळेभितर करतले.
187. सुक्ष्म, ल्हान आनी मध्यम आस्थापनां उदरगत कायदो, 2006 (एमएसएमईडी कायदो 2006) खाला 485 नवीन सुक्ष्म, ल्हान आनी मध्यम आस्थापनांची अंदाच्या अर्थीक वर्सा नोंद जाल्या आनी ताचे वरवीं 142 कोटींचे प्रस्तावीत गुंतवणुकीसयत 6600 लोकांक रोजगाराच्यो संधी निर्माण जावपाची अपेक्षा आसा.
188. सभापती महोदय, राज्यांत नवीन गुंतवणूक करपी आनी सद्याच्या चालू आशिल्ल्या उद्देगीक आस्थापनांनी रोजगाराच्यो संधी निर्माण करपाखातीर हांव खास प्रोत्साहन दिवंक सोदता. ताचे खातीर हांव उद्देग खात्यावरवीं योजना राबोवंक सोदता जाचेवरवीं खंयचोय नवो उद्देग जावं सद्या अस्तित्वांत आशिल्ल्या आस्थापनांनी किमान नवीन 20 जाणांक रोजगाराच्यो संधी उपलब्ध करून दिल्यार सरकार त्या आस्थापनांक खास सूट आनी सवलत दितले.
189. महोदय, म्हजें सरकार रोजगार वाटावप म्हणजेच रोजगार निर्मिती अशें मानता आनी ताका लागून राज्यांत हाचे आदींच निर्माण जाल्लो रोजगार सांबाळून दवरपाखातीर दुयेंत विभागांक पालव दिवपाचो आमचो हेतू आसा.

190. हया उद्देशान, हांव अशा तरेच्या विभागांची सद्याची थखबाकी रद्द करून तांकां नव्यान आपलो वेवसाय सुरू करपाक कांय प्रमाणान अर्थीक पावंड्यार प्रमाणांत सूट आनी प्रोत्साहन दिवपाचो प्रस्ताव दवरता. गुंतवणूक प्रोत्साहन मंडळ सद्याची थकबाकी रद्द करून पर्याय सोदपाचो आमी फुडाराखातीर तरतूद करपासंबंदी सरकाराक आपलीं मतां कळयतले.
191. म्हाका हांगा सांगपाक खोस भोगता की सरकार सुदारीत व्याज सूट 2012 त परत तेजी हाडटलो आनी ती 2015-16 खातीर मुखार चालू दवरतलो.
192. हांव ताचेमुखारूच वचून हांगा जाहीर करता की 2003 धोरणांत नमूद केल्ली एमएसएमई प्रोत्साहन योजना फुडल्या अर्थीक वर्सा अखेर मेरेन हांव वाडयता.
193. राज्यांतल्या हस्तकला आनी हातमाग विकासाचेर चड भर दिवपाच्यो हेतून हांव हस्तकला, वस्त्रां आनी काथ्याकाम विभाग, कारागीर प्रशिक्षणांतल्यान वेगळो करून ताचेखातीर 20.20 कोटींच्या तरतुदीच्यो वेगळ्यो मागण्यो तयार केल्या.
194. महोदय, राज्यांत व्यापार मंत्रालयाच्या कापड निर्यात मंडळाचें कार्यालय उगडून वस्त्रां आनी हस्तकला विभाग एकठांय हाडून आमच्या कुशल बायलांक आनी दादल्यांक रोजगार निर्मितीच्यो संदी उपलब्ध करून दिवपी कापड निर्यात आस्थापन सुरू करपाचो म्हजो हावेस आसा. हाचेखातीर हांव एकवटीत प्रशिक्षण हातमाग प्रकल्पाखाला 10.00 लाखांची सुरवातीक तरतूद करता.
195. हस्तकला आनी हातमाग मळांचेर कौशल्य विकासाचेर भर दिवपाखातीर म्हज्या सरकारान एकवटीत कौशल्य विकास योजना 2014 तयार केल्या. हांव हया योजनेक विश्वकर्मा कौशल्य योजना अशें नांव दिवंक सोदता आनी ताचो वापर हया वाठारांत स्वयंरोजगाराक प्रोत्साहन आनी येणावळ निर्मिती करपाचे नदरेन प्रशिक्षण, विकास आनी पारंपारीक तशेंच हेर ग्रामीण कलाखातीर ताचो वापर करपाक सोदता.

196. पेडणे तालुक्यांत तुये उद्देगीक वसाहतींत तिसऱ्या टप्प्यांतल्या विस्ताराखातीर 63,925 चौखण मीटर जमीन संपादन केल्या आनी साधनसुविधा निर्माण करपाचें काम सुरु आसा. तेच प्रमाणे दिवचल तालुक्यांत लाटंबार्से हांगा नवे उद्देगीक वसाहती खातीर 3,26,953 चौरस मीटर जमीन ताब्यांत घेवपाची प्रक्रिया सुरु आसा.
197. मुख्यमंत्री रोजगार योजना, आतां डॉ. वर्गीस कुरियन रोजगार योजना म्हणून नामांतर केलां, मुख्यमंत्री रोजगार योजनेखाला 222 लाभधारकांक चालू अर्थीक वर्सा डिसेंबर 2014 मेरेन रु. 9.56 लाखांचें रीण सहाय्य मंजूर केलां. हे योजने खातीर हांव आनीक रु. 5.50 कोटींची तरतूद करतां.
198. देशांतल्या हेर शार वाठारांकडेन तुळा केल्यार गोंयांत मध्य-ल्हान प्रमाणांत संरक्षण आस्थापनां आसात. मात आतां तातूंत बऱ्याच नेटान बदल जावपाक लागला. हांव भारत सरकाराच्या संरक्षण मंत्रालयाक खास धन्यवाद दिवपाक सोदतां, कारण तांणी गोवा शिपयार्डाक फुडल्या 8 वर्सांच्या काळा खातीर रु. 32,400 कोटींच्या कामाचे आदेश दिल्यात. हाका लागून राज्य सरकाराक सुमार 25 हजार लोकांक रोजगार दिवपाचें आश्वासन पूर्ण करपाक मेळटलें. गोंयच्या इतिहासांतलो हो सगळ्यांत व्हड कामाचो आदेश 10 ते 15 हजार थळाव्या युवकांक रोजगाराच्यो संधी निर्माण करतलो.
199. ते भायर, आमी भारत सरकाराच्या संरक्षण मंत्रालयाक हायटेक उद्देगांकडेन संबंदीत हॅलिकॉप्टर बांदणी आनी उत्पादना सारखे उद्देग उबारपाची विनंती केल्या.

गृह, अग्निशमन आनी आपत्कालीन सेवा

200. महोदय, आपत्कालीन सेवा दिवपी गोंय पुलिसांची सक्षमताय वाडोवपा खातीर आनी पुलीस दळाचें अत्याधुनिकीकरण करपाक साधनसुविधा निर्मितीचे सगले यत्न म्हजें सरकार करता.

201. राज्यातली कायदो आनी सुवेवस्था नियंत्रणात दवरपांत यश आयिल्ल्याचें अभिमानान सांगतनाच, गोंयांतल्या महिलांच्या सुरक्षा आनी सुरक्षिततायेचेर सरकार खास लक्ष दवरता. गोंयच्या बायलमनशेंमदीं सुरक्षिततायेचें वातावरण निर्माण करपा खातीर आनी तांचे प्रस्न हाताळपाक 79 महिला पुलीस उपनिरीक्षक आनी 221 महिला पुलीस कॉन्स्टेबल हांचीं पदां निर्माण केल्यांत आनी तांचे मार्फत महिला बटालीयन सुरु करतले.
202. राज्यातलें गुन्यावांचें प्रमाण एकंदरीत नियंत्रणाखाला आसा. भारतीय दंड संहितेखाला (आयपीसी) चालू वर्सात फाटल्या वर्साच्या 4309 गुन्यांव नोंदणीचे तुलनेंत अंदू वर्सा तीन हजार पांचशे एकुणतीस (3529) गुन्यावांची नोंद जाल्या. म्हणल्यारूच अंदू वर्सा गुन्यावांचें प्रमाण 18 टक्क्यांनी देंवलां. भारतीय दंड संहितेखाला नोंद जाल्ल्या 3529 कागाळींपैकी 2569 गुन्यावांचो तपास लागला. जाची टक्केवारी 73 टक्के इतली आसा.
203. गंभीर स्वरूपाच्या गुन्यावाचो सोद लावपाखातीर म्हज्या सरकारच्या कायदो आनी अंमलबजावणे यंत्रणेन ओवरटायम काम केलां. 2014-15 वर्सात 82 टक्के अपहरणाच्या कागाळींच्यो आनी 92 चक्के दरोड्यांचो सोद लागला. तेच प्रमाण खुनाचीं 73 टक्के प्रकरणां आनी खुनाचो यत्न करपी प्रकरणांतली 92 टक्के प्रकरणांचो सोद लावपाक यश मेळयिल्ले गोंय पुलीस अभिनंदनाक पात्र थारतात.
204. अंमली पदार्थ विरोधी पुलीस स्थानकांनी 2014-15 वर्सात सुमार 11,49,24,600/- रुपया मोलाचीं घुंवळीं वखदां जप्त केल्यांत. गोंय पुलीस खात्यांत 2014-2015 अर्थीक वर्सा अंमली पदार्थ जप्त करपाचो फाटल्या सगल्या वर्सांतलो उच्चांक मोडला.
205. कुडचडे हांगाची अग्निशमन दळाची उदकाची टांकी, वॉटर बावसर, आपत्कालीन सुटका सुविधा आनी एम्बुलन्स हांचे सयत अत्याधुनीक इमारतीत सेवा सुरु जाल्या.

206. खात्यान आपत्कालीन तयारी आनी उजो सुरक्षा प्रशिक्षण मोहिमेखाला पंचायत पांवड्याचेर प्रशिक्षण कार्यावळी सुरु केल्यात. म्हापसा, फोंडें, पेडणें, वाळपय, कुडचडें, दिवचल आनी कुंडय सारकिल्ल्या शार आनी ग्रामपंचायत वाठारांसयत 2014-15 वर्सा 1553 ग्रामपंचायतींनी नागरिकांक प्रशिक्षण दिलां.
207. एप्रिल 2014 ते डिसेंबर 2014 हया काळांत अग्निशमन आनी आपत्कालीन सेवा खात्यान एकूण 6626 उज्याचीं आनी आपत्कालीन प्रकरणां हाताळलीं. हातूंत 144 व्यक्तींचे जीव आनी 352 जनावरांचे जीव वाटायले. उजो पालोवपी दळाचे कार्यक्षमतेक लागून रु. 87.25 कोटींची मालमत्ता वाटावपाक मदत जाली.
208. दर्यादेग वाठारांतले उजो लागपाचे वाडटे प्रकार लक्षांत घेवन, दर्यादेग वाठार आशिल्ल्या मोरजी-मांद्रे-हरमल, बागा-कांदोळी-कळंगूट आनी वार्का-बाणावली-मोबोर हांगा पर्यटन खात्याच्या सहकार्यान दर्यादेग अग्निशमन स्टेशनां उबारपाची आमी तजवीज करतले.

पंचायत आनी ग्रामीण विकास

209. सभापती महोदय, म्हजें सरकार प्रशासकीय वेवस्था घटमूट करपाक आनी बांदावळ करपाक तशेंच ग्रामीण विकासाचेर जबाबदारी दिवन पंचायतींची अर्थीक साधनां वाडोवपाक बांधील आसा. हयापासत हांव ग्रामीण रोजगार आनी हेर ग्रामीण उदरगतीच्या कार्यावळीखाला रु. 171.41 कोटींची तरतूद केल्या.
210. म्हाका हांगा सभागृहाक सांगपाक खोस भोगता, पंचायती राज्य संस्थांचे सदस्य आनी अधिकारी आनी जिल्लो पंचायतींचे प्रतिनिधी हांकां जीआयआरडीए प्रशिक्षण दिलां आनी आतां मेरेन 949 अधिकारी आनी प्रतिनिधींनी ताचो फायदो घेतला.
211. सरकार अर्थीक नदरेन मागाशिल्ल्या पंचायतींक पंचायत कर्मचाऱ्यांचो पगार आनी तांच्या प्रशासनांत घटसाण हाडपा खातीर ग्रान्ट इन एड खाला अनुदान दिता. अर्थीक नदरेन मागाशिल्ल्या 90 पंचायतींक हे योजने खाला प्रशासकीय घटसाणी खातीर रु. 4.26 कोटींची मदत दिल्या.

212. सगल्या पात्र ग्रामपंचायतीक वेगवेगळ्यो साधनसुविधा विकास कामां खातीर रु. 7 कोटींचो निधी दिला. ते भायर जिल्हा पंचायतीक ग्रामीण साधनसुविधा विकासा खातीर अतिरिक्त रु. 5 कोटी दिल्यात. ऑक्ट्रॉय रद्द केल्ल्यान 55 पात्र पंचायतीक एकूण रु. 11.76 कोटी मंजूर केल्यात.
213. महोदय, खण बंदीचो परिणाम जाल्ल्या ग्रामपंचायतीक अर्थीक सहाय्य दिवपाक प्रती पंचायताक रु. 5 लाख प्रमाणे एकाच वेळार ग्रान्ट इन एड दिवपाचें हावेंन थारायलां. हया योजनेखाला सांगे, धारबांदोडा, केपें, दिवचल, सत्तरी आनी फोंड्या तालुक्यांतल्या 55 ग्रामपंचायतींचो आसपाव जातलो.
214. दीनदयाळ साधन सुविधा विकास योजना ही नवीन योजना ग्रामपंचायतातीर, गांवगिऱ्या वाठारांच्या प्रगती आनी उदरगतीखातीर सुरू केल्या. हाचेवरवीं म्हत्वाचे साधनसुविधा विकास प्रकल्प हातांत घेवपाचे उद्देश आसा. हया योजनेखाला 2015-16 वर्सा हांव रु. 30.00 कोटींची तरतूद करता.
215. महोदय, आमी जिल्लो ग्रामीण विकास एजंसीखातीर 7.78 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.
216. तुमकां खबरूच आसतली की आमच्या खेडेगांवांतले मोठ्या प्रमाणांत स्वयं सेवी गट वेगवेगळे वेवसाय करतात आनी तांचेखातीर स्वरोजगार गोवा बाजार वांधणी योजना चालीक लावंद सोदता. हाचेवरवीं बिगर पारंपारीक रिसोर्स संशोधन केंद्र, ग्रामीण विकास यंत्रणेच्या मालकीच्या जमनींत पणजी वाठारांत पर्यटक आनी भेट दिवपी लोकांक प्रदर्शनाखातीर तशेंच वस्तू विकपाखातीर कायमस्वरूपी विक्री केंद्र सुरू करूंक सोदता.
217. सगळ्या पंचायतींतल्या आप मजत गटांक हया कायमस्वरूपी बाजार विक्री केंद्रांचेर फिरत्या तत्वाचेर सामावून घेतले तशेंच पुराय भारतभर एसएचजींच आमंत्रित करीन नियमित प्रदर्शनां आयोजीत करपाक उर्बा दितले.

शार विकास आनी नगरपालिका

218. सभापती महोदय, ग्रामीण गिरेस्तकाय आनी शार उदरगतीचे व्याप्ती मजगतीं संघटनात्मक सहकार्याचें नातें आसता. खंयचेंय राज्य उदरगतीचे दिशेन पावल घालता तेन्ना थळावे उदरगतीचेरूय समान नदर दवरप गरजेची आसता.
219. ह्या सभाघराक कळोवपाक म्हाका खोस भोगता, 2015-16 ह्या अर्थीक वर्सा घनकोयर विलो वेवस्थापना खातीर 9 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या. मुखेल शारांचे एकवटीत उदरगती खातीरची येवजण 60 कोटी रुपया मेरेन वाडयल्या. 15 कोटी रुपया JNNURM खातीर दवरल्यात आनी Octroi चे नदरेन लुकसाण भरपाय म्हणून नगरपालिकांक 15 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.
220. नगरपालिकेच्या घनकोयरांतल्यान गिरायकान वापरिल्ल्या, भरशिल्ल्या प्लास्टिक कोयराचें परिवर्तन इंधन, हायड्रोकार्बन स्रोतांत करपी 10 TDP तांकीचो प्रकल्प उत्तर गोंयांत पेडणे नगरपालिकेन घनकोयर वेवस्थापन सुविधा यशस्वीपणान चालीक लायला.
221. GSUDA वतीन वेगवेगळे तांकीचीं कोयर एकठांय करपी तशेंच कोयर वेगळावपी सुमार 1,95,000 waste bins राज्यांतल्या 13 पालिकांक दिल्लीं आसात.
222. GSUDA वतीन मडगांवां भोवमजली पार्किंग प्रकल्प उबारपाचोय प्रस्ताव दवरतां. कोलवा सर्कल ते बसस्टँडा लागींच्या NH17 मार्गाकुशीकच्यान आशिल्ले पार्किंग सुवातेचो विकास करप तशेंच ह्या बसस्थानका कुशीक आंतरराष्ट्रीय परिशद केंद्र बांदपाचो प्रस्ताव आसा.
223. कुडचडें काकोडें नगरपालिका मंडळ घनकोयर वेवस्थापनांत सदांच कार्यरत आसा. तांचे हे यत्न पळोवन तांकां दिल्ल्या आश्वासना प्रमाणे कुडचडें काकोडें नगरपालिका मंडळांत साधनसुविधा उबारपाक 10 कोटी खासा अनुदान दिवपाची तरतूद केल्या.

खेळ आनी युवा वेव्हार

224. सभापती महोदय, हालींच थारायिल्ले प्रमाणे राज्य युवा धोरणा खातीर 10 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.
225. हालींच आमी लुसोफोनिया खेळांचें यशस्वी आयोजन केलें हें मानेस्त वांगड्यांक खबर आसतलेंच. आतां गोंयांत जावपी 36 व्या राष्ट्रीय खेळां खातीर, गोंय खेळा प्राधिकरणावतीन आमकां आंतरराष्ट्रीय दर्जाच्यो साधनसुविधा निर्माण करपाक जाय. ते खातीर हांव गोंय खेळा प्राधिकरणाक 120 कोटी रुपयांची तरतूद करपाक सोदतां.

घरनिर्मणी

226. महोदय, राष्ट्रीय खेळां खातीर गरजेची राबितो वेवस्था उबारपाक आनीक 20 कोटी रुपयांची तरतूद करपाक सोदतां. खेळां सर्ती सोंपले उपरांत ही राबितो सुविधा गरीब आनी दळडीर रेशे सकयल्या व्यक्तींक/ खेळगड्यांक सवलतीच्या दरांत दितले.
227. घरां बांदप आनी वसणुको उबारप ह्या क्षेत्रांचेर आनीक चड भर दितना हांव मध्यम आनी कमी उत्पन्न गटांतल्या लोकां खातीर परवडपा सारक्या दरांत घरां उपलब्ध करून दिवपाची येवजण आंखतां. ह्या हेता खातीर सरकारी जमनी निर्धारित केल्यात आनी फुडल्या वर्सा अशो दोन घरबांदणी येवजण्यो चालीक लावपाचे आसात.
228. महोदय, सगळ्यांक शबर आसतली की भारत सरकाराची इंदिरा आस योजना ही ग्रामीण घरनिर्माण योजना जावन आसा. जंय नव्या घरांचें बांदकाम करपाक मजत दितात वा कच्चा / मोडिल्ल्या घरांची सुदारणा करपाक आदार दितात.
229. म्हाका जाहीर करपाक खोस जाता की केंद्र सरकारान अशा ग्रामीण घरांखातीर सुदारणा करपाक रु. 15,000 दिता. आतां राज्य सरकार अतिरीक्त मदत म्हूण रु. 15,000/- दिवपाचो निर्णय घेता. अशे तरेन ह्या येवजणेखाला हो आदार आतां 2015-16 सावन रु. 30,000 इतलो वाडला.

रान आनी पर्यावरण

230. सध्याचे वातावरणांतले बदल, भूमंडलीकरण आनी वेगवेगळीं पर्यावरणीय संकश्टां हांकां लागून पुराय संवसारभरांत रान आनी पर्यावरणाचो सांबाळ करपाची गरज उप्रासल्या. ह्या मळार आमचें राज्य खुपूच फुडारिल्लें आसा.
231. 3702 चौ. कि. मी. क्षेत्रफळ आशिल्लें हें सुपूल्लें राज्य आनी उदरगतीचे दिशेन विंगड विंगड गजालींचो दबाव आसतनाय 1225.12 चौ. कि. मी. वाठाराचो सांबाळ करपाक आमच्या खात्याक येस आयलां. तातूंतलो पश्चीम घाटा वटेनचो 62 टक्के वाठार अभयारण्य म्हणून घोशीत केला. ताका लागून रानटी मोनजातीची अदीक बरेतरेन पोसणूक करपाक मेळटा. 2013 च्या भारतीय रान सर्वेक्षणाच्या नियाळा प्रमाणे गोंयांत 65 टक्के वाठार रानां अंतर्गत येता.

महसूल आनी जिल्लो प्रशासन

232. सभापती महोदय, दरेकाच्या दारामेरेन प्रशासन पावचें हो हेत मतींत दवरून महसूल खात्यान दिवचल आनी बार्देस तालुक्यांतल्या गांवगिऱ्या वाठारांनी ऑनलायन पद्धतीन प्रमाणपत्रां/ दस्तावेज पोंच सेवा चालीक लायल्या. अशे तरेची ही सेवा गोंयांतूच न्हय तर पुराय देशांतली पयलीच आसा. अशे रितीन भौसाक, ऑनलायन पद्धतीन, दिवचल तालुक्यांत 6900 परस चड, बार्देस तालुक्यांत 2453 आनी फोंडें तालुक्यांत 500 प्रमाणपत्रां पावयल्यांत.
233. जमनी संबंदीत सगल्या प्रक्रियां खातीर उत्तर गोंयांत ‘एक खिडकी’ अशी नवी येवजण चालीक लायल्या. सुरवात म्हणून ती पणजी उपविभाग आनी म्हापशें उपविभागांत चालीक लायल्या आनी फुडाराक रोखडीच हेर तालुक्यांनी तिचो विस्तार करपाचें थारायलां.
234. महसूल खातें जमीन रुपांतरणाखातीर एक खिडकी ही येवजण फुडल्या अर्थीक वर्सांत उत्तर गोंयांत चालीक लावंक सोदतात.

235. सभापती महोदय, मयें स्थलांतरीत मालमत्ता कायद्याची अमलबजावणी करचे खातीर हांव 20 कोटी रुपयांची तजवीज करूंक सोदतां. तशेंच जुवारीनगर मार्केटाचें काम Rehabilitation Board वतीन 15 कोटी रुपया खर्च करून करपाचे आसात.
236. सभापती महोदय, 2015-16 वर्सा हांव म्हापशें आनी धारबांदोडा हांगा सरकारी कार्यालय संकूल बांदपाचो प्रस्ताव दवरता.

बंदर आनी न्हंय येरादारी

237. सभापती महोदय, गोंयच्या न्हंयांमदीं येरादारी आनी पर्यटन वेव्हारा खातीर उपाट क्षमताय आसा.
238. येता त्या वर्सांत दोनापावला सावन वास्को मेरेन जलद फेरी सेवा चालू करपाचें थारायलां. ते खातीरचो टेक्नो फिजिबिलीटी अहवाल तयार करपा खातीर इत्सूक आनी पात्र अशा व्यक्तीं कडल्यान इत्सा प्रस्ताव मागयला. तातूंत न्हंय येरादारी खात्यान फेरी/ लॉच सेवा चालीक लावपाक फुडाकार घेतिल्ल्या वास्को-पणजी सयत गोंयांतल्या हेर अंतर्गत जलमार्गाचोय आसपाव आसा.
239. येता त्या अर्थीक वर्सांत बिड्ढोणच्या मरिटायम स्कुलाचो खाजगी गुंतवणुकींतल्यान दर्जो वाडोवपाचें थारायलां. तातूंत नव्या अभ्यासक्रमाचोय आसपाव आसतलो. ते खातीर तंत्रीक आनी आर्थीक सुलभताय मेळची म्हणून हांव 25 लाख रुपयांची तजवीज करतां.
240. मांडवी. जुवारी, शापोरा आनी साळ न्हंयेतलो गाळ उसपुवपाखातीच्या योजनेक हांवें 9 कोटींची तरतूद केल्या. आनी शापोरा न्हंयेचो पर्यटन आनी न्हंय येरादारीखातीरच्या नदरेन वापर करपाक शक्यताय अभ्यासाक इच्छा प्रस्ताव मागयल्या आनी ताचेवरवीं उत्तर गोंयांतल्या विकासाबगर आशिल्ल्या भितरल्या वाठारांचो अभ्यास करतले.

शार आनी नगर नियोजन

241. सभापती महोदय, हिंटरलॅंड तालुक्यांतल्या अतिसंवेदनशील वाठारांनी इको टुरिजम प्रकल्प चालीक लावपा खातीर शार आनी नगरनियोजन नेमांत दुरुस्ती हाडपाचो विचार आसा.
242. हे येवजणे खाला सुविधा निर्मिती खातीर 25 कोटी रुपयांची तरतूद केल्ली आसा, जी फाटल्या वर्सा आमकां चालीक लावपाक मेळ्ळीना. ही येवजण अदीक सुटसुटीत करपाच्या हेतान गृह प्रकल्प आनी विकासकामां हांचे खातीर infra development – power scheme अनुदानीत करची असो प्रस्ताव हांव मांडटां. हे येवजणे खाला दरेक जोडणेक 5000 रुपया परस चड खर्च विकास कामां आनी दरेक जोडणेक 2500 रुपया परस चड खर्च येवपी गृहविकास कामां हांकां अनुक्रमान 75 टक्के मेरेन अनुदान मेळटलें. तशेंच फाटल्या वर्सा सुरू केल्लीं गृहविकास कामां हांचोय हातूंत आसपाव जातलो.
243. महोदय, गोंयांतल्यो शिक्षणीक संस्था ह्यो चड करून खाजगी वेवस्थापनामार्फत चलयतात. फुडाराक विस्तार करपाखातीर आनी नवीन बांदकाम करपाखातीर जमनीचो खर्च आनी संबंदीत सानसुविधा निर्माण करपाक तांकां त्रास जाता. ह्याखातीर हांव एफएआर वाडोवन आनी आवश्यक आशिल्ली सूट दिवन अशा शिक्षणीक संस्थांक विशेश सवलत दिवंक सोदता.
244. TERI न ज्यो इमारती ग्रीन म्हणून प्रमाणीत केल्ल्यो आसात आनी तांचो चडावत 25 टक्के मेरेन सुविधा कर फारीक केल्लो आसा तांकां हो कर परत दिवपाची येवजण खात्यावतीन थारायिल्ली आसा आनी ती येता त्या वर्सा चालीक लावपाची मोख आसा.

येरादारी

245. सभापती महोदय, GSIDC वतीन सुमार 100 कोटी रुपया खर्चान फोंडे शाराची उदरगत करपाचें काम चालीक लायलां.
246. माशेल, पेडणें, म्हापशें आनी सांखळी हांगां बसस्थानकां बांदपाचें काम हातांत घेतलां आनी तें 2015-16 मेरेन पुराय जातलें. ताचेर सुमार 110 कोटी रुपया खर्च जातलो.

247. भौशीक येरादारी करपी वाहनां तशेंच अवजड वाहनां चलोवपी चालकांक (ड्रायव्हर्स) प्रशिक्षण दिवपाचे नदरेन फोंडें वाठारांत Drivers Training Track स्थापन करपा खातीर एकूण 79,000 चौरस मीटर जमीन ताब्यांत घेतल्या.
248. खण वाठारांतल्या ट्रक धनयांक 31 मार्च 2015 मेरेन करांत सूट दिल्या. तशेंच काळ्या / हळडुव्या रंगाच्यो मोटारसायकली, रिक्शा, टॅक्सी हांचे खातीरचे गोंय राज्य अनुदान येवजणेची व्याप्ती 6 कोटी रुपया मेरेन वाडयल्या. हातूंत 'पर्यटक टॅक्सी येवजण -2013' चोय आसपाव आसा.
249. कदंब महामंडळाक अनुदान दिवपा खातीर हांवें 65 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या. तिका जोडून कदंबाचे seasonal pass येवजणेंतूय हांवें 12 कोटी रुपयांची वाडीव तरतूद केल्ली आसा.
250. खाजगी बसमालक म्हयनाळे पास येवजणेंत सहभागी जावपाक असमर्थताय दाखयिल्ल्यान 'गोंय राज्य इंधन अनुदान येवजण - 2014' खाला इंधनाचेर अनुदान दिवपाचें थारायलां. दर किलो मीटराक 3 रुपया फारीक करपाची ही येवजण आसा आनी तिचे खातीर 14 कोटी रुपयांचें अनुदान दिवपाचो हांव प्रस्ताव मांडटां.

कायदो आनी न्यायवेवस्था

251. सभापती महोदय, न्यायपालिकेचें मंदीर आनी लोकशायेचें मंदीर एकाच पांवड्यार आसपाक जाय अशें हांव ठामपणान मानतां. ही गजाल मतींत घेवन आमी मानादीक उच्च न्यायालयाच्या गोंय खंडपिठाखातीर परवरी हांगा 115 कोटी रुपया खर्च करून एक नवी इमारत बांदपाची थारायल्या. हे खातीर हांवें 2015-16 वर्सा खातीर 40 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.

नागरी उड्डाण

252. सभापती महोदय, मोपा हांगा नवें विमानतळ बांदपा खातीर ज्या लोकांचे जागे ताब्यांत घेतल्यात ते लोक म्हणल्यार उदरगतीचे प्रक्रियेक मुळावण घालपी नागरीक. त्या जाग्यांचो मोबदलो म्हणून चार पटीन चड किम्मत दिवपाचें उतर हांवें तांकां दिलां. ते प्रमाण हांव तांकां तो मोबदलो दिवंक सोदतां. जांचे दावे मंजूर जाल्यात तांकां मोबदलो म्हणून सुरवातीच्या पांवड्यार हांवें 50 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या.

253. नवें विमानतळ सुरु जातकच थंय निर्माण जावपी नोकऱ्यांचे संदेचो लाव घेवपा खातीर थळाव्या तरणाट्यांक प्रशिक्षण दिवपाच्या इच्छेन एक खाशेलें कौशल्य विकास केंद्र स्थापन करपाचो प्रस्ताव हांव हांगा मांडटां.

म्हायती तंत्रगिन्यान

254. सभापती महोदय, बरें शासन आनी भ्रश्टाचार मुक्त प्रशासन चालीक लावपा संदर्भांत म्हायती तंत्रगिन्यान हें एक प्रभावशाली साधन. गोंयचें बळिश्ट विज्ञानीक मानव संसाधनाचें मुळावण लक्षांत घेतल्यार हें क्षेत्र म्हणल्यार येणावळीचें आनी रोजगाराचें एक म्हत्वपूर्ण माध्यम थारता.

255. महोदय, तुयें, पेडणें हांगा भारत सरकाराच्या इलॅक्ट्रॉनिक्स आनी म्हायती तंत्रगिन्यान विभागाच्या (डीईआयटीवाय) ईएमसी येवजणेखाला 5,00,000 चौरस मीटर जाग्यार इलॅक्ट्रॉनिक सिस्टम डिजायन मॅन्युफॅक्चरींग (ईएसडीएम) खातीर इलॅक्ट्रॉनिक मॅन्युफॅक्चरींग क्लस्टराची (ईएमसी) स्थापना करपाचो प्रस्ताव हांव हांगा मांडटां.

256. तशेंच तिसवाडींत चिंबला गांवातल्या कदंब पठाराचेर 4,50,000 चौरस मीटर जाग्याचो उपेग करून एक आय.टी. पार्क स्थापन करपाचो प्रस्ताव मांडटां.

257. वयर सांगिल्ल्या उदरगतीक चालना दिवपी दोनूय प्रकल्पां खातीर हांवें 40 कोटी रुपयांची तरतूद केल्या. हे खेरीज आय.टी. कॉर्पोरेशना खातीर 15 कोटी रुपयांचें भांडवल दिवपाची तजवीज केल्या.

कला आनी संस्कृती, म्हायती आनी जनसंपर्क, वस्तुसंग्रहालय, पुराभिलेख, राजभास

258. सभापती महोदय, गोंय आतां इफ्फी खातीर कायमस्वरूपी थळ जालां. हाचे वरवीं पुराय संसारांतल्या सिनेमा निर्मात्यांक उत्कृष्ट सिनेमा प्रदर्शित करून आनी साबार राष्ट्रांचे संस्कृतायेची तोखणाय करून, सिनेमा कला कौशल्य दाखोवपाची संद मेळटा. इफ्फीखातीर कायमस्वरूपी सचिवालय तयार करपाच्या हावेसान हांव 20 कोटी रुपयांची तरतूद करता. गोंय राज्य वस्तुसंग्रहालयाचो दर्जो वाडोवपा खातीर हांवें 5 कोटी रुपयांची तजवीज केल्या.

259. म्हायती आनी जनसंपर्क विभागान तरणाट्यांक फोटोग्राफीच्या आनी फोटो पत्रकारीतेच्या मळार उत्तेजन दिवपा खातीर “द गोवा स्टेट फोटो कॉन्टेस्ट एण्ड एग्जीबिशन स्कीम 2014” ही नवी येवजण चालीक लायल्या.
260. कला आनी संस्कृती संचालनालयान लोकोत्सवाच्या 16व्या वर्सा भारतांतल्या साबार प्रांतांतल्या लोक कलांचो तशेंच हस्तकलांचो सुंदर सुमेळ सादलो, जातूंत एक लाखापरस चड लोकांनी ताचो आस्वाद घेतलो. फुडल्या वर्सासावन हो महोत्सव आमी संवसारीक माचयेर व्हरून आंतरराश्ट्रीय आकर्शण करपाचो यत्न करतले.

कामगार आनी सहकार

261. सभापती महोदय, राजस्थान आनी मध्य प्रदेशाचो संकेत घेवन गोंयचो कामगार विभाग कामगार कायद्यांभितर गरजेचे सुदार करून कामगार सुदारणा हातांत घेतले. कामगार कल्याण निर्धीत वाड करपाचो आनी कामगारांची गरज मतींत दवरून तांच्या दिसवड्यांत वाड करपाचें थारायलां.
262. महोदय, कामगार प्रशासन जाग्यार घालपा खातीर आनी निरीक्षणावेळार चलपी मनमानीपणाक आळाबंदा हाडपा खातीर कामगार विभागान पावलां उखलल्यांत. तेप्रमाण अनुपालन करतना साबार कामगार कायद्यांक एक ऑनलायन रीटर्न चालीक लायतले.
263. भारत सरकारा कडल्यान अर्थीक पालव घेवन संजीवनी सहकारी साखर कारखाना लिमिटेड हे कंपनीचें आधुनिकीकरण आनी दर्जो वाडोवचे खातीर प्रकल्प सुरू करपाचेंय प्रतिपादन हांव करतां.

Part – B ... Tax Proposals

1. Speaker Sir, Adam Smith, widely considered as the father of modern economics, in his book, “The Wealth of Nations”, says that, “the subjects of every state ought to contribute towards the support of the government, as nearly as possible, in proportion to their respective abilities.”

2. Speaker Sir, with these words of Adam Smith, I now move forward towards the tax proposals for the year 2015-16. The State Share of Central Taxes is all set to increase by ₹ 1054 crores, as per the recommendation of the Fourteenth Finance Commission, which has been accepted by the Union Government and budgetary allocation made to this effect. This historic measure has given my Government, some fiscal space to provide for the social and infrastructure development of the State. Even then, it is required that we tap additional resources by rationalizing existing tax levies, in order to support the infrastructure development initiatives taken up by the Government.

3. Sir, this year too, I propose to strengthen the tax administration and provide for certain measures to carry forward the growth agenda for the welfare of the State by taking measures for additional revenue collection to strengthen our fiscal situation. Such measures are essential for the larger and long term collective interest of the State and its citizens.

Goods and Services Tax (GST)

4. Speaker Sir, the **Goods and Service Tax (GST)**, a revolutionary taxation measure, is proposed to be implemented across the country from April, 2016. It will replace most of the Central and State indirect taxes. GST will be implemented concurrently by the Central and State Governments, adhering to the destination principle. GST being a single indirect tax will be levied on goods and services treating the entire country as one market

5. Sir, as far as Goa is concerned, like any other State, we are not yet in a position to quantify the revenue impact likely to occur due to implementation of GST. Government of India has assured to compensate any revenue loss, in the event revenues of the States are negatively impacted. Personally, I feel that Goa being largely a consuming state, where service industry accounts for nearly 46% of the GSDP at current prices; we are going to be benefited significantly by the implementation of GST.

Value Added Tax

6. Speaker Sir, Government has in the recent past reduced rate of tax under VAT on CFL and LED bulbs and tubes. So also sanitary napkins were made tax free. It has been observed that inspite of best efforts by the Department; the manufacturers are unable to pass on the benefit on reduction of tax to the consumer, due to national pricing policy, which maintains fixed MRP. It is therefore proposed to bring these items under the Residuary Schedule of the VAT Act, 2005.

The amount being collected by this measure would be passed on to the needy citizen by means of suitable schemes to be formulated for the purpose whereby these items can be provided at concessional rates.

7. Sir, presently IT products sold in the course of inter-state sales against 'C' Form are taxed at the rate of 0.25% only. I propose to withdraw this special dispensation and bring them on par with other goods.

8. Sir, Mobile phones being IT products are taxed at the rate of 05% locally. Though a mobile phone is not a luxury item, it would be ideal to consider mobile phones costing above ₹ 12,000/- for higher rate of tax under VAT and therefore, I propose to bring these goods under the Residuary Schedule of the VAT Act, 2005.

9. Sir, I propose to make changes in the entry at Serial No. 11 of Schedule 'C', to include High Bouquet Spirit alongwith Rectified Spirit and maintain uniform rate of tax of 20%.

10. Sir, in order to bring clarity in the correct rate of tax being levied on certain cooked food items like pizza, burgers etc., presently sought to be treated as 'savouries'; I propose to modify the entry at Serial No. 26 of Schedule 'B', to read as "Biscuits, toast, cake and pastries / puffs manufactured and sold within the State".

11. Sir, similarly, I propose to modify the entry at Serial no. 128 of Schedule 'B' of the VAT Act, 2005 to read 'Tea Powder and Coffee Powder', in order to remove the ambiguity on applicability of rate of tax on Tea and Coffee being prepared or infused and served as a beverage or food item in hotels and restaurants.

12. Sir, in order to rationalize the rate of tax on Polyurethane Foam (PUF), I propose to include this good in Schedule 'B'.

13. Speaker Sir, it is observed that many dealers, mainly hotels, bars and restaurants, who are availing benefits for payment of VAT under Composition Scheme, are not disclosing their correct turnover nor are they discharging their liability of tax payments. I therefore propose to enhance the composition tax from existing 05% to 07% on those establishments serving food and non-alcoholic beverages and from existing 08% to 10% on those establishments serving food and alcoholic beverages.

14. Sir, price of petrol has gradually dropped, due to fall in crude oil prices in the international market, as well as, de-regulation of the prices by the Union Government. I therefore propose to enhance the VAT on Motor Spirit from 10% to 15%, which is the lowest amongst all the States in the country. This amount will be utilized for implementation of the increased number of infrastructure schemes. However, let me assure this august House, that in the event there is a drastic increase of petrol price, the decision will be reviewed accordingly, keeping the spirit of our assurance given to the people of Goa, in our election manifesto of 2012.

15. Sir, assessments under Goa Value Added Tax Act, 2005, are to be completed within limitation period as provided under the provisions of law. However, it has been observed that some of the returns filed by the dealers, claiming refund have not been processed since they are beyond limitation period. This being the legitimate claim of the dealer, I propose to carry out necessary amendments to the Goa Value Added Tax Act, 2005, wherein such cases can be re-opened upon application by the dealer to the Commissioner, subject to an undertaking to the effect that any outcome of such assessment shall be binding on the dealer.

16. Sir, real estate developers / builders were brought within the ambit of Goa Value Added Tax Act, 2005 vide amendment effective from 01st June, 2013 and they were promised to be covered under a composition scheme. However, the said scheme could not be notified in time, thereby putting a heavy burden of tax on the developers / builders.

In order to give them some relief, I propose to shift the date of implementation of the amended provision to the date the composition scheme comes into effect. The rates under composition vis-à-vis the aggregate amount under consideration, will accordingly be modified at the rate of 0.5% for the amount exceeding ₹ 20 lakhs upto ₹ 50 lakhs, 01% for the amount exceeding ₹ 50 lakhs upto ₹ 100 lakhs and 02% for the amount exceeding ₹ 100 lakhs.

17. Sir, presently tax is deducted at source in case of works contracts at the rate of 05%, which has yielded good results. In order to facilitate ongoing works of infrastructure of value, above ₹ 100 crores, which are declared to be projects of State importance; I propose to authorize the Commissioner to reduce the same not below 03%, upon request, subject to prior approval of the Government.

Luxury Tax

18. Sir, I propose to rationalize the Luxury Tax presently charged on luxuries provide in the hotels as per **Annexure-A** and utilize the amount generated to provide better tourism infrastructure. While doing so, let me assure the hoteliers that the scheme of exemption during off-season will continue, with certain modification, whereby such rooms in a hotel, which are charged a daily room rent of ₹ 20,000/- and above, shall be excluded from the entitlement of the scheme. This measure will help promote lower and middle class quality tourism.

Entertainment Tax

19. Sir, river / boat cruises are presently being taxed at the rate of 15% with composition benefit of 50%. It is noticed, that there is uncertainty in the number of tours and trips being made by the operators and the exact trip numbers cannot be determined in advance by the operator, while applying under the composition scheme. Now that, it is possible to ascertain the number of trips and number of passengers on real time basis, I propose to reduce the existing tax from 15% to 10% and simultaneously withdraw the composition benefit.

20. Sir, small vessels who carry out boat rides, other than those carrying out river / boat cruises, are currently charged ₹ 2,500/- per annum per vessel / ship, irrespective of their seating capacity. I propose to consider such vessels have seating capacity of more than 10 persons as river / boat cruise.

21. Sir, I propose to enhance the rate of tax on water sports or jet skiing and boat rides with carrying capacity of less than 10 persons, parasailing, motor cart riders or any other similar activity, from existing ₹ 2,500/- per annum to ₹ 5,000/- per annum.

22. Sir, the Commercial Taxes Department has moved rapidly to fully computerize its operations, in order to facilitate better services to the dealers. With on-line payment gateway through State Bank of India, linking as many as 65 banks and the ease of payment of taxes under all the Acts through e-challan, the Department is moving a step ahead to reap the benefits of IT, in true sense of e-governance.

This benefit, should be taken by all dealers and in that directions, I propose to make compulsory payment of taxes through on-line mode only, for tax payment above ₹ 20,000/- at any point of time, during this year onwards.

Excise

23. Speaker Sir, it is proposed to marginally increase, the Excise Duty on Indian Made Foreign Liquor and Beer other than Milk Punch and Wines manufactured in the State of Goa or imported from the rest of India or from outside India and sold in the State of Goa; so also country liquor manufactured with rectified spirit or extra neutral alcohol; as per the details provided in **Annexure - B**.

24. Sir, it has been observed that for certain mega events, there are additional points of sale of liquor taking place within the event arena and there is a need to license these additional points. For this purpose, I propose additional license fee of 50% of the rate as charged presently, per day per additional point, for events upto 5000 guests. For events where the numbers of guests are above 5000, ₹ 06 lakhs per day shall be charged as licence fees and ₹ 01 lakh shall be charged for every additional point beyond six points.

25. Sir, further, for any licenced premises which are holding special events or occasions, shall be charged additional licence fees on similar lines as that applicable for grant of occasional license for events.

26. Sir, I propose to rationalize various licence fees as well as licence fee structure for grant of temporary licenses usually granted during the months of October to May. The details are provided in **Annexure – B**.

27. Sir, in order to standardize the collection of excise duty for various types of liquors, I propose to include 'liqueur spirits' under Indian made foreign liquor for the purpose of collection of excise duty.

28. Sir, I propose to enhance the fee for permit / no objection certificate, for the purpose of import as well as export of exciseable items from the existing ₹ 500/- to ₹ 1000/-. In the case of any amendment or any alterations, of the permit / NOC so granted, an additional fee of ₹ 500/- shall be levied.

29. Sir, it is proposed to enhance the license fee for possession of rectified spirit / extra neutral alcohol / denatured spirit by industrial units, other than liquor manufacturing units, from existing ₹ 20,000/- to ₹ 30,000/- per annum. Similarly, I propose to levy a processing fee of ₹ 25,000/- for obtaining licence for possession of rectified spirit / extra neutral alcohol / denatured spirit by industrial units.

30. Sir, it is observed that the many distillers are importing different types of spirit, from outside Goa, other than regular spirits, namely, concentrate of scotch, malt spirit etc. To maintain uniformity in the import of spirits by distillers, it is proposed to amend the entry and notify 'any other spirit' along with concentrate of scotch, malt spirit etc.

31. Sir, it is observed that, at present no fees are charged for the purpose of transportation of liquor from custom bonded warehouse to other States upto check post. For this purpose, I propose to amend the Rules to provide for such application form and collect fees of ₹ 2000/- per application made.

32. Sir, IMFL units are now packaging bottles of various quantities for the purpose of export. However, the present fees leviable for bottling is ₹ 3/- per case for the capacity of 09 bulk litre or proportionately for bigger packaging. It is proposed to provide some relief for those units who are packaging smaller quantities by maintaining the same fee irrespective of the type and quantity of packaging.

33. Sir, it is proposed to make changes in the notification relating to licence fees for manufacture of liquor by units other than beer and wine manufacturing units, from existing ₹ 70,000/- to ₹ 01 lakh for micro and small enterprise and from existing ₹ 02 lakhs to ₹ 03 lakhs for those units which are not classified as micro and small enterprise.

34. Sir, there are requests being made from entrepreneurs to permit sale of liquor in super markets. Having considered this request, I propose to permit issue of licence for sale of liquor in packed bottles in super markets, situated in any area, subject to the condition that liquor vending and consumption will not be permitted in such supermarkets or in the nearby vicinity and that such supermarkets should have self service facility and a separate enclosure for storage and display of liquor. This permission shall further be subject to such conditions as the Commissioner of Excise may stipulate.

35. Sir, the Excise Department has moved ahead to provide better services to the licencees, by implementing the “Goa Excise Management Software” (GEMS), whereby the applicant is able to obtain the NOC or permits within a matter of few hours, after he credits the prescribed fee through the on-line payment gateway. This is indeed a commendable effort and surely a step forward in the e-governance agenda of the Government. It is proposed, to ensure 100% registration of all excise licence holders during the year and streamline the excise functions to make the Department a truly “paperless” office.

Stamp Duty & Registration Fees

36. Sir, as a measure of additional revenue generation, I propose to revisit the stamp duty payable on any conveyances and accordingly rationalize the same, as per the rates and slabs as given in **Annexure – C**. There will be no change in the total amount to be paid as stamp duty and registration fees in case of conveyances in favour of co-operative housing society.

37. Sir, I propose to exempt all gifts / donations in favour of Educational Institutions and Charitable Organisations, which are registered before 15 years, with the Inspector General of Societies under the Societies Registration Act, 1860 in the State of Goa; from payment of Stamp Duty.

38. Sir, in order to derive benefits of the on-line payment mode as well as to reduce use of stamp papers, I propose to introduce a mechanism whereby the stamp duty payable as well as registration fees, can be paid by means of an e-challan with proper recording mechanism. This measure will largely alleviate the problems being faced by the public in general for procurement of stamp papers, franking procedures as also payment of registration fees.

Transport

39. Speaker Sir, I propose to extend the digitization of transport Department Records and as first step all RTO Offices in the Department are connected through GBBN network and online through “Saarathi” and “Vaahan”. Towards this end, I propose to issue Motor Driving Licence as well as Registration Certificates in Smart Card format. It is proposed to levy a processing fee of ₹ 50/- per document.

40. Sir, I propose to enhance the fees for choice vehicle registration numbers in the range of ₹ 1,000/- to ₹ 15,000/-, for various types of vehicles, by amending the Goa Motor Vehicle Rules, 1991, with effect from 01st April, 2015.

41. Sir, I further propose, to increase the fees for issue of duplicate motor tax book, from the existing ₹ 5/- to ₹ 100/-.

42. Sir, I propose to rationalize and enhance the motor vehicle tax collected at the time of registration, in case of two wheelers, at the existing 08% for two wheelers costing upto to ₹ 1.50 lakhs and from the existing 12% to 14% in respect of two wheelers costing more than ₹ 1.50 lakhs.

43. Sir, as a measure towards stronger enforcement and in order to facilitate a secure environment and proper tariff, for the citizen and the visiting tourist, it is proposed to compulsorily install digital fare meter with printer and GPS tracking device, for new vehicles by 01st May 2015. The existing permit holders will be assisted in shifting over to this new scheme, by providing subsidy on these equipments during the year.

44. Sir, like in the manner done last year, this year too, I propose to extend the exemption granted to the truck / tipper and barge owners, who were providing services for mineral ore transportation only; from payment of fees or taxes with the Transport Department and Captain of Ports Department, provided these assets are still in their possession and are not being utilized at all. As and when the mining transportation activity resumes, this exemption will be withdrawn and the truck / tipper and barge owners will have to pay the dues on pro-rata basis for the remainder of the period of this year.

Water Tariff

45. Speaker Sir, water is a precious natural resource and we need to conserve and utilize it in an optimal manner. Goa has been bestowed plenty with this nature's gift and the Government through various of its public water supply schemes has been able to provide safe, treated and potable drinking water to its citizens, year round. The cost of treating water and its supply has increased manifold and there is case made out to revise the water tariff as applicable. I therefore propose to rationalize and revise the rates of water tariff, to compensate the cost of treatment as also to curb the wastage of treated water by the public, who make use of this resource for washing cars, extensive gardening and for other non-domestic purpose. The details of the revised tariff are provided in **Annexure - D**. While doing so, I have ensured that the needs of the basic family unit, remains untouched in this revision of water tariff.

46. Sir, recently my Government has approved the Ground Water Policy, which makes registration of wells mandatory. So also the policy provides installation of a water meter for ground water extraction, as a condition for grant of licence.

In order to ensure and encourage compulsory registration by all citizens who have wells in their properties, I propose to do away with the registration fees for non commercial wells and levy a registration fee of ₹ 500/- for commercial wells. For the purpose of registration of wells, the application shall be made on stamp paper or affixed with an adhesive stamp, worth ₹ 50/-.

Likewise, I propose an annual fee of ₹ 1000/- for testing and certification of water meters installed for ground water extraction.

Casino Fees

47. Speaker Sir, I propose to revise the application fee, annual recurring fee and security deposit, for land based and off-shore casinos. The details are provided in **Annexure - E**.

Measures for additional revenue generation

48. Speaker Sir, during this year, I propose to undertake a review of the fees and charges presently levied for various services offered by the Government, as well as, explore new areas for levy of certain fees and charges for various new items etc.

49. Speaker Sir, while concluding my tax proposals, I wish to recall the words of Wilfrid Laurier, former Prime Minister of Canada, who says, "It is a sound principle of finance, and a still sounder principle of Government, that those who have the duty of expending the revenue of a country should also be saddled with the responsibility of levying and providing it."

Concluding Remarks

1. Speaker Sir, it is my privilege to be serving Goa, a state on the move, at this juncture.

2. Sir, I am sure that all the Honourable Members would agree that we are blessed to have the advantages of an enlightened and talented human resource, huge natural resource, progressive policies, pollution free environment, captivating scenic beauty and salubrious year around climate, which enables our continued march towards greater economic progress.

3. Sir, before I conclude, I would like to assure this august House and, through you, all the people of our beloved janani that this Government will leave no stone unturned to do what is right and in the interest of the people. Our efforts are with the firm belief that,

“We reap what we sow. We are the makers of our own fate. The wind is blowing; those vessels whose sails are unfurled catch it, and go forward on their way, but those which have their sails furled do not catch the wind. Is that the fault of the wind? ... We make our own destiny.”

4. With these words of Swami Vivekananda, I commit this Budget to the House.

Jai Hind, Jai Goem.

SCHEDULE – I
OF GOA TAX ON LUXURIES ACT, 1988

Sr. No.	Turnover of Receipts	Rate of Tax
(1)	(2)	(3)
(a)	Where the charge for the luxury provided in a hotel is not exceeding Rs. 1000/- per room per day.	NIL
(b)	Where the charge for the luxury provided in a hotel is exceeding Rs. 1000/- but does not exceed Rs. 3000/- per room per day.	06%
(c)	Where the charge for the luxury provided in a hotel is exceeding Rs. 3000/- but does not exceed Rs. 5000/- per room per day.	09%
(d)	Where the charge for the luxury provided in a hotel is exceeding Rs. 5000/- per room per day.	12%
(e)	Where the hotel is a club or any other entity wherein luxury provided to its members/guests under time share agreement or any other similar system, and wherein the facility of availing residential accommodation by such members / guests during the given period in a year is allowed upon lumpsum payment against his/her membership.	Ten paisa in a rupee, with a deemed room receipt of Rs. 2000/- per room per day.
(f)	Where any room in a hotel or guest house registered under the Goa, Daman and Diu Registration of Tourist Trade Act, 1982 (Act 10 of 1982) are leased by the hotelier to any company or a person on monthly basis to provide accommodation either as rest house or guest house and the charges for such room exceeds Rs. 1000/- per day.	06%

Excise Duty / Fee proposals

1. Indian made foreign liquor other than milk punch, wines and beer manufactured in the State of Goa / imported from the rest of India / imported from outside India and sold in the State of Goa for brands whose strength is below 80 U.P.,—

(i)	whose maximum retail price is upto Rs. 90/- per 750 ml.	Rs. 20/- per bulk litre.
(ii)	whose maximum retail price is above Rs. 90/- upto Rs. 170/- per 750 ml.	Rs. 58/- per bulk litre.
(iii)	whose maximum retail price is above Rs.170/- upto Rs. 235/- per 750 ml.	Rs. 70/- per bulk litre.
(iv)	Whose maximum retail price is above Rs. 235/- upto Rs. 400/- per 750 ml.	Rs. 75/- per bulk litre.
(v)	Whose maximum retail price is above Rs. 400/- upto Rs. 590/- per 750 ml.	Rs. 85/- per bulk litre.
(vi)	Whose maximum retail price is above Rs. 590/- upto Rs. 875/- per 750 ml.	Rs. 190/- per bulk litre.
(vii)	Whose maximum retail price is above Rs. 875/- upto Rs. 1175 /- per 750 ml.	Rs. 255/- per bulk litre.
(viii)	Whose maximum retail price is above Rs. 1,175/- upto Rs. 1,450/- per 750 ml.	Rs. 275/- per bulk litre.
(ix)	Whose maximum retail price is above Rs. 1,450/- upto Rs. 1,650/- per 750 ml.	Rs. 300/- per bulk litre.
(x)	Whose maximum retail price is above Rs. 1,650/- upto Rs. 1,900/- per 750 ml.	Rs. 320/- per bulk litre.
(xi)	Whose maximum retail price is above Rs. 1,900/- upto Rs. 3,000/- per 750 ml.	Rs. 550/- per bulk litre.
(xii)	Whose maximum retail price is above Rs. 3,000/- upto Rs. 5,000/- per 750 ml.	Rs. 1,040/- per bulk litre.
(xiii)	Whose maximum retail price is above Rs. 5,000/- upto Rs. 10,010/- per 750 ml.	Rs. 1,530/- per bulk litre.
(xvi)	Whose maximum retail price is above Rs. 10,010/- upto Rs. 20,010/- per 750 ml.	Rs. 1,765/- per bulk litre.
(xv)	Whose maximum retail price is above Rs. 20,010/- upto Rs. 40,010/- per 750 ml.	Rs. 2,020/- per bulk litre.
(xvi)	Whose maximum retail price is above Rs. 40,010/- upto Rs. 80,010/- per 750 ml.	Rs. 2,275/- per bulk litre.
(xvii)	Whose maximum retail price is above Rs. 80,010/- upto Rs. 1,00,010/- per 750 ml.	Rs. 2,525/- per bulk litre.
(xviii)	Whose maximum retail price is above Rs. 1,00,010/- per 750 ml.	Rs. 3,025/- per bulk litre.
	Additional Excise Duty, whose strength is above 42.8% v/v but below 60% v/v	Rs. 200/- per bulk litre

2. Indian made foreign liquor manufactured in the State of Goa / imported from the rest of India / Imported from outside India other than milk punch, wines and beer whose strength is above 80 U.P. and sold in the State of Goa.

whose alcoholic strength does not exceed 5% v/v	Rs. 20/- per Bulk Litre
whose alcoholic strength exceeds 5% v/v	Rs. 22/- per Bulk Litre

3. Beer Manufactured in the State of Goa /imported from the rest of India/ imported from outside India and sold in the State of Goa as well as Beer manufactured in the State of Goa by the pub brewery / microbrewery for consumption on the premises itself , —

Whose alcoholic strength does not exceed 5% v/v or 8.77% of proof spirit and whose maximum retail price is upto Rs. 63/- per bottle of 650 ml.	Rs. 17/- per bulk litre.
Whose alcoholic strength does not exceed 5% v/v or 8.77% of proof spirit and whose maximum retail price is above Rs. 63/- per bottle of 650 ml.	Rs. 21/- per bulk litre.
Whose alcoholic strength exceeds 5% v/v or 8.77% of proof spirit but does not exceeds 8% v.v. or 14.03% of proof spirit and whose maximum retail price is upto Rs. 66/- per bottle of 650 ml.	Rs. 22/- per bulk litre.
Whose alcoholic strength exceeds 5% v/v or 8.77% of proof spirit but does not exceeds 8% v.v. or 14.03% of proof spirit and whose maximum retail price is above Rs. 66/- per bottle of 650 ml.	Rs. 30/- per bulk litre.

4. Beer manufactured in the State of Goa by pub brewery / microbrewery and sold in the premises other than manufacturers premises in bottles/kegs in the State of Goa, —

Whose maximum retail price is upto Rs. 63/- of 650 ml. and whose alcoholic strength does not exceed 5% v/v or 8.77% of proof spirit	Rs. 20/- per bulk litre.
Whose maximum retail price is above Rs. 63/- of 650 ml. and whose alcoholic strength does not exceed 5% v/v or 8.77% of proof spirit	Rs. 23/- per bulk litre.
Whose maximum retail price is upto Rs. 68/- of 650 ml. and whose alcoholic strength exceeds 5% v/v or 8.77% of proof spirit but does not exceed 8% v/v or 14.03% of proof spirit.	Rs. 25/- per bulk litre.
Whose maximum retail price is above Rs. 68/- of 650 ml. and whose alcoholic strength exceeds 5% v/v or 8.77% of proof spirit but does not exceed 8% v/v or 14.03% of proof spirit.	Rs. 33/- per bulk litre.

5. Country liquor manufactured with rectified spirit / extra neutral alcohol as a base material and / or blended thereof ₹ 20/- per bulk litre.

6. Licence fees for grants of seasonal licence during October to May, —

For seasonal licence for period exceeding 7 days but not exceeding 30 days	Rs. 15,000/-
For seasonal licence for period exceeding 30 days but not exceeding 60 days	Rs. 30,000/-
For shacks in Government property for a period not exceeding 180 days	Rs. 12,000/-
For seasonal licence for temporary structure in private property for a period not exceeding 180 days	Rs. 15,000/-

7. Licence fees

For wholesale vendor of Indian made foreign liquor	Rs. 50,000/- per annum.
For wholesale vendors of country liquor effecting sale of such liquor by using carboys/colsos/jars	Rs. 3,500/- per annum.
For wholesale vendor of country liquor, whose turn over does not exceed Rs. 50.00 lakhs, except those effecting sale of such liquor by using carboys/colsos/jars	Rs. 17,000/- per annum.
For wholesale vendor of country liquor, whose annual turnover exceeds Rs. 50.00 lakhs, except those effecting sale of such liquor by using carboys/colsos/jars	Rs. 22,000/- per annum.
For wholesale vendor of foreign liquor imported from outside India	Rs. 35,000/- per annum.
For wholesale vendors of Indian made foreign liquor and or country liquor intending to obtain additional licence in their existing licensed premises.	Rs. 12,000/- in addition to the fees specified for such licence.
For retail vendors of foreign liquor for consumption on the premise:	
(a) Hotels with 3 Stars and above category issued by Ministry of Tourism, Government of India and having 'A' category issued by Tourism Department, Government of Goa.	Rs. 3,00,000/- per annum
(b) Hotels with 2, 3 and 4 star category issued by Ministry of Tourism, Government of India and having 'B' category issued by Tourism Department, Government of Goa.	Rs. 50,000/- per annum
(c) Additional fees for hotels having casino licences issued by the Government irrespective of any category	Rs. 1,25,000/- per annum
For retail vendors of foreign liquor for consumption on the premise in other shops,:	
(a) located in "A" class municipalities and coastal villages.	Rs. 4,000/- per annum.

(b) located in Towns other than "A" class municipalities	Rs. 3,000/- per annum.
(c) located in villages other than coastal villages.	Rs. 2,000/- per annum.
For retail sale of foreign liquor in packed bottles	Rs. 6,000/- per annum.
For retail vendors of Indian made foreign liquor and country liquor for consumption on the premises:	
(a) Hotels with 3 Stars and above category issued by Ministry of Tourism, Government of India and having 'A' category issued by Tourism Department, Government of Goa.	Rs. 3,25,000/- per annum.
(b) Hotels with 2, 3 and 4 star category issued by Ministry of Tourism, Government of India and having 'B' category issued by Tourism Department, Government of Goa.	Rs.1,50,000/- per annum.
(c) Hotel with 'C' Category issued by Tourism Department, Government of Goa and having swimming pool.	Rs. 40,000/- per annum.
(d) Hotel with 'C' Category issued by Tourism Department, Government of Goa and not having swimming pool.	Rs. 20,000/- per annum
(e) Additional fees for hotels having casino licences issued by the Government irrespective of any category	Rs. 1,25,000/- per annum.
For Bars/Bar-cum-Restaurant to which Air-Conditioning facilities are not available / not provided and situated in 'A' class municipalities / coastal villages.	Rs. 12,000/- per annum.
For Bars/Bar-cum-Restaurant to which Air-Conditioning facilities are not available / not provided in towns / cities other than areas under 'A' class Municipalities	Rs. 6,000/- per annum.
For Bars/Bar-cum-Restaurant to which Air-Conditioning facilities are not available / not provided and situated in villages other than coastal villages	Rs. 4,000/- per annum.
For Bars/Bar-cum-Restaurant to which Air-Conditioning facilities are available / provided and situated in 'A' class municipalities / coastal villages	Rs. 22,000/- per annum.
For Bars/Bar-cum-Restaurant to which Air-Conditioning facilities are available / provided and situated in town / cities in 'B' class municipalities other than coastal villages	Rs. 14,000/- per annum.
For Bars/Bar-cum-Restaurant to which Air-Conditioning facilities are available / provided and not situated in either 'A' or 'B' class municipality or situated in villages other than coastal villages	Rs. 8,000/- per annum.

For retail vendor of Indian made foreign liquor and country liquor in packed bottles:-	
(a) 'A' class municipalities and coastal villages	Rs. 12,000/- per annum.
(b) Towns other than 'A' class municipalities	Rs. 6,000/- per annum.
(c) Villages other than coastal villages	Rs. 4,000/- per annum.
For retail vendor of country liquor:-	
(a) 'A' class municipalities / coastal villages	Rs. 3,500/- per annum.
(b) Towns other than 'A' class municipalities	Rs. 2,000/- per annum.
(c) Villages other than coastal villages	Rs. 1,500/- per annum.
For retail vendor of beer in beer parlours for consumption on the premises.	Rs. 15,000/- per annum.
For retail vendors of liquor i.e. Indian made foreign liquor, country liquor & foreign liquor effecting sale on luxury vessel / craft carrying passengers for entertainments,-	
(a) Used for purpose of gambling / having licence for gambling or casinos:-	
(i) Vessel / craft having capacity less than 50 passengers to ply	Rs. 06,00,000/- per annum
(ii) Vessel / craft having capacity of 50 passengers and above but upto 200 passengers to ply	Rs. 12,00,000/- per annum
(iii) Vessel / craft having capacity of more than 200 passengers	Rs. 25,00,000/- per annum
(b) Vessels other than referred to (a) above	Rs. 80,000/- per annum.
For wholesale vendor of rectified spirit or absolute alcohol or both.	Rs. 4,000/- per annum.
For retail vendors of rectified spirit or absolute alcohol or both	Rs. 1,000/- per annum
For wholesale vendors of denatured spirit	Rs. 5,000/- per annum
For retail vendors of denatured spirit	Rs. 1000/- per annum
For wholesale vendors of denatured spirituous preparations	Rs. 1000/- per annum
For retail vendors of denatured spirituous preparations	Rs. 500/- per annum

Annexure - C

Rates of Stamp duty and Registration fees for conveyances

	Stamp Duty
Upto 50 lakhs	3.5%
Above 50 lakhs and upto 75 lakhs	4.0%
Above 75 lakhs and upto 100 lakhs	4.5%
Above 100 lakhs	5.0%

Note: The Stamp Duty and Registration Fees for conveyances in favour of co-operative housing society will be 02% respectively.

Annexure – D

Sr. No.	Type of Consumer / Item	Proposed rate
1.	Domestic Consumer	
	(i) Upto 15m ³	₹ 2.50 per m ³
	(ii) Above 15m ³ upto 25m ³	₹ 5.00 per m ³
	(iii) Above 25m ³ upto 50m ³	₹ 10.00 per m ³
	(iv) Above 50m ³	₹ 15.00 per m ³
2.	Small Hotels and Small Restaurants	(i) ₹ 20 per m ³ for first 80 m ³ (ii) ₹ 25 per m ³ above 80 m ³ Minimum charges ₹ 200 per m ³
3.	Defence	₹ 20 per m ³ (flat rate) Minimum charges ₹ 200 per month
4.	Small Scale / Medium / Large and all types of industries / hotels (other than small hotels and restaurants)	₹ 30 per m ³ (flat rate) Minimum charges ₹ 300 per month
5.	Commercial and other Establishments	₹ 35 per m ³ (flat rate) Minimum charges ₹ 400 per month
6.	Supply of water by big tankers between 6m³ to 10m³	₹ 1000 per trip
7.	Connection charges	
	(a) Domestic consumer	
	<i>Size of connection</i>	
	(i) 15mm / 20mm	₹ 800
	(ii) Above 20mm upto 25mm	₹ 2000

	(iii) Above 25mm upto 50mm	₹ 3000
	(iv) Above 50mm	₹ 7000
	(b) Non – Domestic consumer	
	<i>Size of connection</i>	
	(i) 15mm / 20mm	₹ 3000
	(ii) Above 20mm upto 25mm	₹ 7000
	(iii) Above 25mm upto 150mm	₹ 15000
8.	Meter Rent	
	<i>Size of Meter</i>	
	(i) 15 mm	₹ 20
	(ii) 20 mm	₹ 70
	(iii) 25 mm	₹ 90
	(iv) 40 mm	₹ 250
	(v) 50 mm	₹ 300
	(vi) 80 mm	₹ 800
	(vii) 100 mm	₹ 1000
	(viii) 150 mm	₹ 1500
9.	Inspection Charges once in a year	
	a) Water connection	
	(i) Domestic connection	₹ 70/- per connection
	(ii) Non – Domestic connection	₹ 300/- per connection
	b) On-site sanitation Septic Tank	
	(i) Domestic connection	₹ 150/- per connection
	(ii) Non – Domestic connection	₹ 750/- per connection
10.	Testing of water meters	Domestic, ₹ 150/- per meter per test Non – Domestic, ₹ 300/- per meter per test

Casino Fees**1. Application Fees:**

- a) *On shore / Land based Casinos:* ₹ 20 lakhs irrespective of the number of machines.
- b) *Off-shore Casinos:* ₹ 20 lakhs for machines / tables irrespective of the number of their number or size or capacity of vessel.

2. Annual recurring fees for Casinos:

- a) *On shore / Land based casino*

<i>Area</i>	<i>Fees</i>
Upto 100 sq. m.	₹ 2.50 crores
Above 100 sq. m. upto 300 sq. m.	₹ 3.00 crores
Above 300 sq. m. upto 500 sq. m.	₹ 3.50 crores
Above 500 sq. m.	₹ 4.50 crores

- b) *Off shore casino*

<i>Passenger capacity of vessel</i>	<i>Fees</i>
Upto 100	₹ 7.00 crores
Above 100 upto 200	₹ 7.50 crores
Above 200 upto 400	₹ 8.00 crores
Above 400	₹ 9.00 crores

3. Security Deposit:

₹ 20 lakhs at the time of grant of new license and ₹ 10 lakhs at the time of renewal, in the case of both On shore / Land based casino and Off shore casino
